

**INKUBATORY
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
SPOŁECZNEJ**

prowadzone przez Stowarzyszenie ESWIP

biuro projektu:
ul. Związku Jaszczurczego 17, 82-300 Elbląg
tel./faks 55 236 27 16, 55 235 33 88
eswip@eswip.pl, www.owies.org.pl

Diagnoza stanu ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim

Diagnoza wykonywana jest przez pracowników Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na zlecenie Ośrodka Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej, w ramach projektu

Inkubatory Przedsiębiorczości Społecznej 2

współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Priorytet: VII Promocja Integracji Społecznej

Działanie: 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej

Poddziałanie: 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej

Czas badania: lipiec-sierpień 2013

Redaktor raportu
dr Majka Łojko

Praca wolontariacka
dr Monika Grochalska

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**STOWARZYSZENIE
ESWIP**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

STRESZCZENIE	3
WSTĘP	3
Czym jest ekonomia społeczna?	3
Rozdział I. Charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu ostródzkiego	5
1.1 Ogólna charakterystyka powiatu	5
1.2 Przedsiębiorczość	7
1.2.1. Rynek pracy i bezrobocie	9
1.2.2. Ważniejsze zakłady pracy	11
Rozdział II. Metodologia badań	12
2.1 Cel i przedmiot badań	12
2.2 Problemy badawcze	13
2.3 Zastosowane metody badawcze	14
Rozdział III. Wyniki badań	15
3.1 Analiza dokumentów strategicznych powiatu ostródzkiego	15
3.2 Raport z badania fokusowego	19
3.3 Analiza badań ankietowych	31
Wnioski i rekomendacje	54
Największe bariery rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim	59
Bibliografia	61
Spis tabel i rysunków	62
ANEKS METODOLOGICZNY	63
Załącznik 1	64
Załącznik 2	66
Załącznik 3	71

STRESZCZENIE

Prezentowany raport pt.: *Diagnoza stanu ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim*, stanowi część składową szeroko zakrojonych działań projektowych pod nazwą *Inkubatory Przedsiębiorczości Społecznej 2* współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet: VII Promocja Integracji Społecznej Działanie: 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie: 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej. Diagnoza zawiera opis stanu wyjściowego powiatu w obszarze ekonomii społecznej, jest częścią działań merytorycznych i ma pełnić rolę podstawy oraz punktu odniesienia dla dalszych działań zmierzających do realizacji rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w badanym powiecie.

WSTĘP

Czym jest ekonomia społeczna?

Pojęcie ekonomii społecznej jest nowe, różnorodnie rozumiane i charakteryzowane. Na potrzeby niniejszego raportu a także z punktu widzenia prowadzonych badań diagnostycznych warto opisać najważniejsze elementy tego pojęcia.

Ekonomia społeczna jest kategorią złożoną, łączącą zarówno ekonomiczne jak i społeczne aspekty aktywności obywatelskiej. Jej miejsce i rolę w społeczeństwie wyznacza specyficzny rodzaj przedsiębiorczości i zaradności społecznej wynikający przede wszystkim z inicjatywy obywatelskiej.¹

Ekonomia społeczna jest systemem działań, polegających na osiąganiu celów społecznych metodami gospodarczymi. Inne określenia stosowane zamiennie z pojęciem ekonomii społecznej to: ekonomia solidarności, ekonomia obywatelska, gospodarka społeczna, czy przedsiębiorczość społeczna.

Ponieważ definicja ekonomii społecznej jest bardzo szeroka, można ją opisać poprzez instytucje, czyli tzw. przedsiębiorstwa społeczne. Według pracowników europejskiej sieci badawczej

¹ A. Leszkiewicz, *Miejsce przedsiębiorstw społecznych w strategiach rozwoju gospodarczego*, [w:] Wspieranie ekonomii społecznej, red. J. Hausner, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2008, s.22

EMES (European Research Network) za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie zwiększanie dochodu udziałowców czy też właścicieli.

Przedsiębiorstwa społeczne mogą pełnić bardzo różnorodne funkcje. Należy jednak podkreślić, że ze względu na ciągle jeszcze małą skalę ekonomii społecznej w Polsce, wiele z opisanych obszarów dopiero czeka na rozwinięcie. Do funkcji tych należą: integracja społeczna i działalność na rynku pracy, dostarczanie usług publicznych, usługi o charakterze wzajemnym, usługi na otwartym rynku, dostarczanie dóbr publicznych i rozwój wspólnot lokalnych, działalność handlowa i produkcyjna².

Przedsiębiorstwa społeczne pełnią, oprócz już nadmienionych, szereg funkcji, które można sprowadzić do wspólnego mianownika, nazywając je celami ukierunkowanymi na rozwój kapitału społecznego społeczności lokalnych oraz samych instytucji ekonomii społecznej³

Pojęcie ekonomii społecznej według Komisji Unii Europejskiej odpowiedzialnej za sprawy *ekonomii społecznej* dotyczy pięciu zasadniczych typów organizacji: spółdzielni, товариств opartych na zasadach wzajemności, stowarzyszeń, fundacji i przedsiębiorstw społecznych.

Zdaniem P. Sulastowicza funkcje ekonomii społecznej to:

1. Ekonomia społeczna jako *jobmachine* – jest to spojrzenie z perspektywy polityki zatrudnienia i rynku pracy – od ekonomii społecznej oczekuje się nowych miejsc pracy, szczególnie adresowanych do ludzi którym grozi marginalizacja, oczekuje się również usług w zakresie zawodowego szkolenia itp.
2. Ekonomia społeczna jako kompensacja *zawodności rynku pracy i państwa socjalnego* – jest to spojrzenie głównie z perspektywy polityki społecznej, która jest odpowiedzialna za dostarczanie usług socjalnych dla jednostek i zbiorowości zwłaszcza tam gdzie sektor prywatny, czy publiczny nie jest w stanie zaspokoić rosnących potrzeb społecznych.
3. Ekonomia społeczna jako *producent* kapitału społecznego – jest to przede wszystkim perspektywa polityki integracji społecznej ale również dla etnicznego spojrzenia na ekonomię społeczną – zadaniem ekonomii społecznej jest również *pomnażanie* kapitału społecznego.
4. Ekonomia społeczna jako *szkoła demokratyzacji* – z perspektywy procesu demokratyzacji oczekuje się od ekonomii społecznej wciągania jednostek i grup społecznych w proces politycznych decyzji.⁴

² www.ekonomiaspoleczna.pl (11.04.2013 r.)

³ M. Jelonek, *Teorie socjologiczne a ekonomia społeczna*; [w:] Wokół ekonomii społecznej, red. M. Frączek, J. Hausner, S. Mazur, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2012, s. 63

Przedmiotem badań i doświadczeń jest fakt jak dalece ekonomia społeczna jest w stanie spełniać te oczekiwania. Należy jednak zdawać sobie sprawę, że realizacja pewnych funkcji może eliminować inne. Najbardziej widoczne jest to w wypadku funkcji z perspektywy polityki zatrudnienia i rynku pracy, a funkcji pomnażania alternatywnego kapitału społecznego.⁵ Podmioty ekonomii społecznej, zaspokajając potrzeby swoich członków lub podopiecznych, często wykonują zadania, z których ani państwo, ani inne podmioty gospodarcze nie wywiązują się w sposób wystarczająco skuteczny.

Rozdział I

Charakterystyka społeczno-gospodarcza powiatu ostródzkiego

1.1 Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat ostródzki utworzony został w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej, należy do podregionu elbląskiego zajmując zachodnią część województwa warmińsko-mazurskiego o powierzchni blisko 1770 km². Od północy sąsiaduje z powiatem Elbląskim i Lidzbarskim, od wschodu – z Olsztyńskim, od południa - z Działdowskim, a od zachodu – z ławskim. Pod względem wielkości jest 22 powiatem w Polsce.

Powiat Ostródzki tworzą: miasto Ostróda – jako stolica Powiatu.⁶

. Powiat Ostródzki tworzy 9 jednostek administracyjnych:

- gmina miejska: Ostróda;
- gminy miejsko – wiejskie: Miłomłyn, Morąg, Miłakowo;
- gminy wiejskie: Ostróda, Łukta, Dąbrówno, Grunwald, Małdyty.

W Ostródzie krzyżują się także ważne szlaki komunikacyjne: Poznań-Olsztyn i Warszawa-Gdańsk.

⁴ P. Sałustowicz, *Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej*; [w:] *Ekonomia społeczna. Perspektywa rynku pracy i pomocy społecznej*, red. J. Staręga-Piasek, Instytut Rozwoju Służb Społecznych. Warszawa 2007, s. 38

⁵Tamże, s. 39.

⁶ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013, s. 6

Powiat posiada również dogodne połączenia kolejowe. Przez Ostródę wiedzie linia kolejowa z Olsztyna do Wrocławia, która w pobliskiej Iławie krzyżuje się z trasą Warszawa-Gdańsk. Przez gminy Małdyty i Morąg przebiega linia kolejowa z Olsztyna do Elbląga.⁷

Ludność

Obszar powiatu zamieszkuje 107 385 mieszkańców (stan na 31.12.2011). Miasto Ostróda jako siedziba powiatu zajmuje powierzchnie 14,15 km² i liczy 34 058 mieszkańców (stan na 31.12.2011 r.) , co stanowi około 31 % mieszkańców powiatu.⁸

Biorąc pod uwagę wielkość powierzchni powiatu na 1 km² powierzchni przypada średnio 61 osób, co w skali całego województwa warmińsko-mazurskiego jest wynikiem przeciętnym. W poszczególnych częściach terytorium zajmowanego przez powiat ostródzki gęstość zaludnienia jest dosyć zróżnicowana. Zdecydowanie największa koncentruje się wokół głównych ośrodków miejskich: Ostróda i Morąg, natomiast dużo mniejsza jest w gminach Łukta i Dąbrowno.

Najliczniejszą grupę mieszkańców stanowią ludzie w wieku produkcyjnym, tj. osoby w przedziale wiekowym 20-65 lat – 63,6 %. Drugą pod względem liczności jest populacja dzieci i nastolatków (0-19 lat) – 23,2 % ogółu ludności powiatu. Natomiast najmniej liczną grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, których odsetek liczy się na 13,2 %.⁹

Do głównych czynników kształtujących liczbę ludności należą przyrost naturalny i migracje. W 2011 r. przyrost naturalny wyniósł w powiecie 1,4 na 1000 ludności. Także saldo migracji w 2011 r. wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności było w powiecie, podobnie jak w całym województwie, ujemne. Ogółem w powiecie ostródzkim w 2011 r. było 18 670 osób pracujących, zaś bezrobotnych zarejestrowanych w PUP 8 212.

Stopa bezrobocia wynosiła 22,3%. Szczegółowy rozkład danych statystycznych prezentuje tabela poniżej.

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne powiatu ostródzkiego za rok 2011

Wybrane dane	Powiat
Ludność	107 385

⁷ Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla powiatu ostródzkiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016, s.9

⁸ Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie za rok 2011

⁹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013 r., s.6

Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,4
Zgony na 1000 ludności	8,8
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (w %)	54,6
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-2,9
Pracujący ¹⁰	18 670
Bezrobotni zarejestrowani	8 212
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %.	22,3
- w tym kobiety w %:	55,6
- osoby poniżej 25 roku życia w %	23,4
- pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w %	32,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie 2012

1.2 Przedsiębiorczość

W końcu grudnia 2012 roku w rejestrze REGON województwa w roku 2012 wpisanych było 119 913 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Znaczną większość podmiotów wpisanych do rejestru REGON stanowiły jednostki sektora prywatnego (95,3%).¹¹ W powiecie ostródzkim było 8 194 podmioty gospodarki narodowej wpisanych w rejestrze REGON. Pod względem ilości istniejących podmiotów gospodarki badany powiat plasuje się na trzecim miejscu w województwie warmińsko-mazurskim. Szczegółowy rozkład danych w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane w rejestrze REGON według powiatów w latach 2011-2012

¹⁰ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

¹¹ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko – mazurskim w 2012 r., WUP Olsztyn, kwiecień 2013, s.7

Powiat	2011 rok	2012 rok	Zmiana	
			Liczba podmiotów	%
Polska	3 869 897	3 975 334	105 437	2,7
Województwo	117 172	119 913	2 741	2,3
Bartoszycki	3 856	4 008	152	3,9
Braniewski	2 850	2 896	46	1,6
Działdowski	3 997	4 030	33	0,8
Elbląski	3 582	3 715	133	3,7
Miasto Elbląg	12 087	12 260	173	1,4
Elcki	6 375	6 508	133	2,1
Giżycki	5 220	5 339	119	2,3
Gołdapski	2 157	2 175	18	0,8
łławski	6 591	6 829	238	3,6
Kętrzyński	4 455	4 512	57	1,3
Lidzbarski	3 279	3 360	81	2,5
Mragowski	4 595	4 687	92	2,0
Nidzicki	2 211	2 288	77	3,5
Nowomiejski	2 793	2 859	66	2,4
Olsztyński	9 755	10 117	362	3,7
Miasto Olsztyn	21 718	22 207	489	2,3
Olecki	2 918	3 040	122	4,2
Ostródzki	8 070	8 194	124	1,5
Piski	4 038	4 138	100	2,5
Szczygieński	5 003	5 077	74	1,5
Węgorzewski	1 642	1 674	32	1,9

Źródło: Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko – mazurskim w 2012 r., WUP Olsztyn, kwiecień 2013, s.7

W powiecie ostródzkim odsetek pracujących w rolnictwie oraz w przemyśle i budownictwie jest podobny i wynosi po około 30%.W powiecie występuje również korzystny odsetek osób pracujących w sferze usług rynkowych (ponad 20%).¹²

Dokładny rozkład liczbowy dotyczący powiatu ostródzkiego prezentuje tabela nr 3.

Tabela 3. Pracujący w powiecie ostródzkim

	Ogółem	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybołówstwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe

¹² Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego do roku 2015, s.11

		Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Pracujący w powiecie ostródzkim	28062	8728	31,1	8313	29,6	5772	20,6	5249	18,7

Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego, s.11

Analizując dane zawarte w tabeli powyżej należy stwierdzić, iż dysproporcje w procentowym udziale pracujących w poszczególnych sekcjach w powiecie są znaczne.

Odsetek pracujących w rolnictwie oraz w przemyśle i budownictwie jest podobny - oscyluje wokół 30%, występuje również korzystny odsetek osób pracujących w sferze usług rynkowych (ponad 20%).¹³

1.2.1. Rynek pracy i bezrobocie

Problemy rynku pracy w powiecie ostródzkim, objawiają się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadząc do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

W latach 2007-2010 powiat ostródzki charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa warmińsko-mazurskiego i kraju, stopą bezrobocia. W latach 2007-2009 stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim była ponad lub dwukrotnie wyższa niż w kraju. Natomiast w roku 2010, pomimo zanotowanego w skali ogólnokrajowej wzrostu stopy bezrobocia, w powiecie ostródzkim nastąpił jej spadek.¹⁴

Ważną cechą charakteryzującą bezrobocie w powiecie ostródzkim jest tzw. *bezrobocie strukturalne*. Na rynku pracy zauważa się wzrost znaczenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia. Umiejętności zawodowe oraz czynniki osobowościowe są głównym kryterium stosowanym przy rekrutacji pracowników. Znaczna część osób bezrobotnych, kształcona i zdobywająca doświadczenie w warunkach dawniej funkcjonujących przedsiębiorstw, nie odpowiada wymaganiom aktualnego rynku pracy. Bezrobocie w dużym stopniu dotknęło ludzi młodych w wieku 18-24 lata.¹⁵

W ciągu 2012 roku w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie i Filii PUP w Morągu zarejestrowało się 10436 osób bezrobotnych, z których zdecydowaną większość (83,1%) stanowiły osoby rejestrujący się po raz kolejny. Pierwszorazowe rejestracje dotyczyły 16,9% ogółu. Natomiast

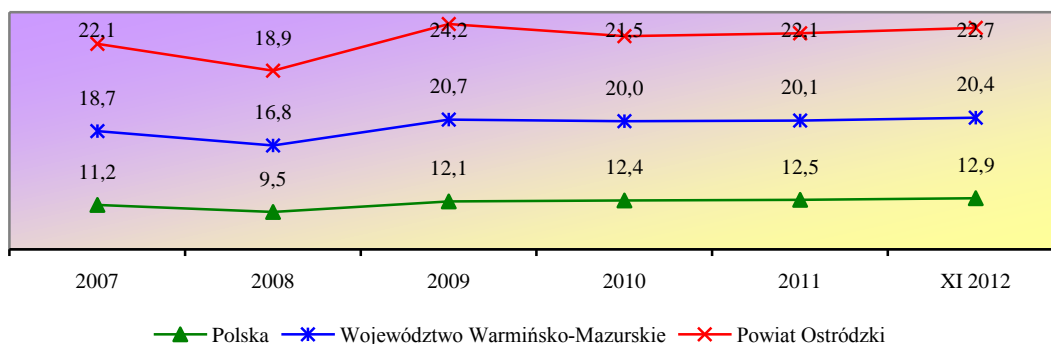
¹³ Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego do roku 2015, s.11

¹⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostróda na lata 2012-2018, s.26

¹⁵ Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego, s. 13-14

wylączone z ewidencji 9791 osób – w większości z powodu podjęcia pracy lub nabycia praw do różnego rodzaju świadczeń.¹⁶

Rys. 1. Stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim na tle województwa i kraju w latach 2007-2012

Źródło: Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 4; za: informacja Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie, Dział Rynku Pracy

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie, w latach 2007-2012 liczba osób bezrobotnych ulegała zmianom – od 8 222 na koniec 2007 roku poprzez 6 781 osób na koniec roku następnego i 8 868 osób na koniec roku 2009, do 8 857 na koniec 2012 roku i Wśród pozostających bez pracy zwykle większość stanowiły kobiety.¹⁷

Bezrobocie w największym stopniu dotyka ludzi młodych oraz osoby po czterdziestym roku życia. Działania ukierunkowane na poprawę zatrudnienia podejmowane przez instytucje rynku pracy w powiecie ostródzkim nastawione są głównie na spadek liczby osób bezrobotnych wśród ludzi młodych. I tak np. Urząd Pracy w Ostródzie od roku 2005 promuje aktywne formy zwalczania bezrobocia, angażując się w pozyskiwanie środków unijnych na przeprowadzenie programów zatrudnieniowych.¹⁸

W roku 2012 powiat ostródzki otrzymał na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz na realizację PO KL 6.1.3 środki Funduszu Pracy w wysokości ogółem 10 821,0 tys. zł, w tym:

- FP (algorytm) – 5 121,2 tys. zł,
- FP (programy) – 2 836,7 tys. zł,
- PO KL (6.1.1 i 6.1.3) – 2 863,3 tys. zł (rys. 6).

¹⁶ Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 3

¹⁷ Działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie w 2012 r., s. 3

¹⁸ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013 r., s. 24

Poza wskazanym środkami, PUP posiadał do dyspozycji środki PFRON w wysokości 345400 zł przeznaczone na realizację instrumentów i usług rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu.¹⁹

W czerwcu 2013 r. stopa bezrobocia w Polsce wyniosła 13,2 % i była o ponad 1,0 % niższa niż na koniec stycznia 2013r (stopa bezrobocia w Polsce w końcu stycznia 2013 wynosiła 14,2%). W województwie warmińsko-mazurskim odnotowano w analogicznym czasie najwyższy poziom bezrobocia w skali kraju, który ukształtował się na poziomie 20,2 %²⁰. W badanym powiecie zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w czerwcu 2013 r. poziom bezrobocia wyniósł 22,8%²¹.

Reasumując – charakterystyczne cechy bezrobocia w powiecie ostródzkim to:

- bezrobotna młodzieży w wieku do 25 lat,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- wysoki odsetek osób bezrobotnych długotrwale,
- wysoki odsetek osób bez kwalifikacji zawodowych,
- udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych przekraczający połowę zarejestrowanych.²²

1.2.2. Ważniejsze zakłady pracy

Powiat ostródzki, od zawsze był powiatem typowo rolniczym, stąd przemysł, jaki istnieje na tych terenach związany jest z przetwórstwem rolno-spożywczym i drzewnym²³.

Działalność gospodarcza w powiecie ostródzkim koncentruje się wokół klasycznych form związanych z rolnictwem i leśnictwem, handlem i turystyką, budownictwem mieszkaniowym i przemysłowym, przemysłem stoczniowym, przetwórstwem żywności.

Najważniejszymi działającymi na terenie powiatu ostródzkiego zakładami pracy w miarę stabilnie są:

- "OSTRÓDA YACHT" Sp. z o.o.
- CONDOHOTELS AMNAGEMENT Sp. z o.o.
- Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o .o.
- PPH INDYK MAZURY Sp. z o.o.

¹⁹ Działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie w 2012 r., s. 7

²⁰ <http://www.pb.pl/3265517,76906.mpips-w-lipcu-stopa-bezrobocia> (plik pobrano 08.08.2013)

²¹ <http://pup.ostroda.ibip.pl/public> (dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie – stopa bezrobocia i informacje o rynku pracy za czerwiec 2013, plik pobrano 08.08.2013)

²² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013 r, s. 25

²³ Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 17

- ACUS Spółka Jawna
- EKOBUD Sp. z o.o.
- ANIMEX Sp. z o.o. Oddział w Morlinach
- Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA W Morągu
- Zakład Naprawczy Taboru Kolejowego w Ostródzie
- Zakłady Naprawcze Mechanizacji Rolnictwa Sp. z o.o. w Ostródzie
- PAGED Sklejka Morąg
- Fabryka Mebli TARANKO w Morągu
- Zakład Produkcji Drzewnej KACZKAN - Klonowy Dwór
- Zakłady Mięsne Karscy z Gminy Dąbrówno
- „PERKOZ” Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe
- Przedsiębiorstwa Budownictwa Ogólnego „EKOBUD” Sp. z o.o.²⁴

Rozdział II

Metodologia badań

2.1 Cel i przedmiot badań

Celem głównym badania była diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu ostródzkiego oraz podmiotów ekonomii społecznej – dotychczas podejmowanych przez nich działań oraz rozpoznanie otoczenia podmiotów ekonomii społecznej.

Z tak postawionego celu głównego wynikają następujące cele szczegółowe:

- identyfikacja najważniejszych podmiotów działających w zakresie ekonomii społecznej w badanym powiecie;
- zdiagnozowanie obszarów potrzeb działalności podmiotów ekonomii społecznej, kierunków podejmowania zadań i odbiorców działań;
- identyfikacja barier/przeszkód wpływających na działalność istniejących podmiotów ekonomii społecznej i utrudniających powstawanie nowych podmiotów;
- określenie dalszych perspektyw działań i rozwoju badanych instytucji ekonomii społecznej

²⁴ Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 11; dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie filia w Morągu – stan bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Morąg w I kwartale 2012 r., s. 1

- analiza komplementarności działań wspierających sektor ekonomii społecznej na poziomie powiatu;
- zbadanie otoczenia ekonomii społecznej, określenie poziomu, zasad i obszarów współpracy między podmiotami ekonomii społecznej a innymi podmiotami tj. jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami wsparcia w kontekście potrzeb, barier i problemów oraz potencjału rozwojowego w tym zakresie
- opis rozwiązań stosowanych w praktyce dotyczących wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez otoczenie ekonomii społecznej.

Wszechstronna i wielowymiarowa diagnoza sytuacji w zakresie stanu ekonomii społecznej będzie stanowić podstawę do tworzenia Inkubatorów Przedsiębiorczości Społecznej w powiecie.

Przedmiotem badań był poziom wiedzy podmiotów należących do sektora ekonomii społecznej tj. przedstawicieli Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej dotyczący aktualnego stanu ekonomii społecznej w powiecie. Ponadto, stroną przedmiotową niniejszych badań kształtowały opinie przedstawicieli wybranych podmiotów pozarządowych powiatu ostródzkiego na temat ekonomii społecznej.

2.2 Problemy badawcze

Realizacja badań, zgodnie z przedstawionymi powyżej celami, wymagała ich uszczegółowienia, na potrzeby opracowania niniejszego raportu sformułowano główny problem badawczy:

Jak przedstawia się stan ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim?

Z problemu badawczego wynikają następujące problemy szczegółowe:

1. Jaka jest sytuacja społeczno-gospodarczej powiatu?
2. Jakie realizowane są aktualnie programy z zakresu rozwoju i promocji instytucji ekonomii społecznej?
3. Jakie są najważniejsze podmioty ekonomii społecznej w badanym powiecie?
4. Które z istniejących instytucji ekonomii społecznej działają najbardziej skutecznie/efektywnie w zakresie dotychczas podejmowanych kierunków działań?
5. Jaki jest poziom, zasady oraz obszary współpracy podmiotów ekonomii społecznej z otoczenie ekonomii społecznej (analiza komplementarności działań wspierających sektor ekonomii społecznej w kontekście potrzeb, barier i problemów).
6. Jakie jest rozeznanie instytucji z otoczenia ekonomii społecznej w ofercie podmiotów ekonomii społecznej?

Uzyskane odpowiedzi na tak postawione problemy badawcze stanowiły podstawę do zdiagnozowania stanu ekonomii społecznej powiecie ostródzkim i opracowania raportu.

2.3 Zastosowane metody badawcze

W celu uzyskania jak najbardziej wiarygodnych wyników została zastosowana model triangulacji, polegający na wykorzystaniu w toku badań różnych metod, technik oraz źródeł pozyskiwania informacji. Z uwagi na to, iż zjawiska zachodzące w obszarze badawczym są bardzo złożone, należy zbadać je poprzez równoległe użycie różnych metod.

Pojedyncze procedury badawcze obejmują nie tylko wybrane aspekty problematyki, ale również zjawiska irrelevantne, z tego też względu zostały wykorzystane metody badań ilościowo- jakościowych.

W badaniach zastosowano różnorodne metody i techniki zbierania i analizy danych empirycznych. Uzyskany materiał źródłowy (pierwotny) ma charakter zarówno ilościowy, jak i jakościowy. Badania sondażowe (ilościowe) przeprowadzono wśród podmiotów pozarządowych sektora ekonomii społecznej powiatu ostródzkiego. Kwestionariusz ankiety umożliwił uzyskanie informacji dotyczących stanu sektora ekonomii społecznej poprzez m in. określenie zasad i form funkcjonowania wybranych podmiotów, zdiagnozowanie ich problemów i oczekiwań oraz określenie korzyści i bariery wynikające ze współpracy podmiotów ekonomii społecznej w powiecie.

Natomiast wywiady nagrywane z dostarczyły danych jakościowych, tj. diagnozy i oceny stanu ekonomii społecznej, istniejących przedsiębiorstw społecznych, otoczenia instytucji ekonomii społecznej oraz szans, zagrożeń i perspektyw rozwoju ekonomii społecznej. Badanie to miało charakter jakościowy. Zostało przeprowadzone metodą *focus group interview* (FGI)²⁵, którą – w kontekście stawianych kwestii problemowych – uznano za metodę najbardziej adekwatną. Przeprowadzono jedną sesję fokusową trwającą ok. 1h 17 min.

Dodatkowo w badaniach wykorzystano analizę materiałów źródłowych wtórnych – dokumentów strategicznych dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu ostródzkiego.

Do realizacji badań wykorzystano następujące techniki i narzędzia badawcze:

²⁵*Focus group interview* (badania fokusowe) to metoda badawcza polegająca na zbieraniu danych w czasie wspólnej pracy w grupie i dyskusji na dany temat. Podczas takiego badania spotyka się niewielka grupa, licząca od 5 do 15 osób (grupa powinna być na tyle mała, żeby każda z osób miała możliwość podzielenia się swoimi opiniami, i jednocześnie na tyle duża, aby umożliwić współdziałanie i zapewnić różnorodność omawianych doświadczeń), które rozmawiają na określony temat opierając się na swoich doświadczeniach.

1. Wywiad fokusowy nagrywany przeprowadzony na poziomie powiatów z przedstawicielami Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej.
2. Kwestionariusz ankiety skierowany do przedstawicieli organizacji pozarządowych powiatu ostródzkiego w celu zebrania ich opinii na temat stanu sektora ekonomii społecznej. W module badawczym wykorzystano ankiety rozprowadzane.
3. Analiza materiałów źródłowych (wtórnych) tj. strategicznych powiatu ostródzkiego odnoszących się do sektora ekonomii społecznej dotyczyła zarówno treści, jak i danych statystycznych.

Analizę danych ilościowych uzyskanych z badań sondażowych przeprowadzono z użyciem metody statystyki opisowej i indukcyjnej.

Wybór metody jakościowej pozwolił uzyskać szerszy kontekst badań, bardziej szczegółowe informacje dotyczące podjętej problematyki, a w praktyce – nową perspektywę badawczą.

Rozdział III

Wyniki badań

3.1 Analiza dokumentów strategicznych powiatu ostródzkiego

Diagnoza Perspektywna Stanu Powiatu Ostródzkiego

Jest dokumentem stanowiącym punkt wyjścia do formułowania założeń strategii zrównoważonego rozwoju. Zawiera ocenę istniejącego stanu obszaru powiatu ostródzkiego. Uwzględnia wszystkie dziedziny życia społecznego mające wpływ na stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców i poziom ich życia. Na ów dokument składają się charakterystyki poszczególnych obszarów, wsparte danymi statystycznymi oraz wnioski wypływające z analiz. Tego typu opracowanie pozwoliło ustalić obszary problemowe i zidentyfikować bariery rozwoju, w tym mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia wynikające z warunków otoczenia oraz kluczowe problemy wymagające rozwiązania. Ponadto diagnoza charakteryzuje zmiany stanu powiatu ostródzkiego na przestrzeni ostatnich 3-5 lat oraz określa kierunki rozwoju w przyszłości. Pokazuje sytuację społeczno-gospodarczą w powiecie na tle całego województwa i kraju w obszarach strategicznych dla zrównoważonego rozwoju. Diagnoza zawiera szczegółowe dane m. in. na temat:

- struktury demograficznej,

- oświaty,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej,
- kultury, sportu i turystyki,
- gospodarki,
- budżetu powiatu,
- stanu i ochrony środowiska naturalnego,
- rynku pracy,
- współpracy międzynarodowej,
- bezpieczeństwa.

Lokalny System Wspierania Dziecka i Rodziny w Powiecie Ostródzkim na lata 2010 – 2015

Dokument powstał z inicjatywy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele instytucji, placówek oraz organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu Ostródzkiego, posiadających bogatą wiedzę oraz doświadczenie w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną. Utworzony w ten sposób Zespół Programowy wyodrębnił cel strategiczny: sprawnie funkcjonujący lokalny system pomocy dziecku i rodzinie. prawidłowo funkcjonująca rodzina. W ramach tego celu wyodrębniono następujące cele operacyjne:

- promowanie rodzinnego stylu życia i odpowiedzialność naturalnej rodziny za los dziecka;
- doskonalenie systemu wspierania rodzin w sytuacjach problemowych;
- budowanie systemu wsparcia dzieci pozbawionych opieki rodziców naturalnych.

Do każdego celu operacyjnego wyznaczono działania i ich rezultaty.

Przygotowanie Lokalnego Systemu Wspierania Dziecka i Rodziny w Powiecie Ostródzkim na lata 2010-2015 stanowi uszczegółowienie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013 roku oraz jest naturalną konsekwencją przygotowania w roku 2007 Planu Rozwoju i Wspierania Rodzinnych Form Opieki w Powiecie Ostródzkim.

Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego

Dokument jest podstawą wyznaczania celów społeczno-gospodarczych prowadzących do poprawy warunków życia mieszkańców oraz podstawą starania się o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Określa koncepcje rozwoju w oparciu o diagnozę obecnej sytuacji, wypracowaną na warsztatach. Program ma służyć koncentracji środków i efektywności ich wykorzystania w okresie wieloletnim oraz usprawnić zarządzanie. Podlega on monitorowaniu i corocznej ocenie. Prace nad

programem prowadzono na sesjach warsztatowych metodą MAPS (Metoda Aktywnego Planowania Strategicznego). Główną potrzebą uzasadniającą opracowanie Programu Rozwoju Lokalnego było zaplanowanie działań, ukierunkowanych na tworzenie jak najkorzystniejszych warunków rozwoju, z pożytkiem dla lokalnej społeczności, przy optymalnym wykorzystaniu dostępnych zasobów finansowych, organizacyjnych i ludzkich. Program podlega monitorowaniu merytorycznemu i finansowemu z uwzględnieniem potrzeb partnerów społecznych.

Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych W Powiecie Ostródzkim Na Lata 2011-2013

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Powiatu Ostródzkiego na lata 2011-2013 został opracowany zgodnie z art. 35 ust.1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, który obliguje powiat do opracowywania i realizacji programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych zgodnych ze strategią rozwoju województwa. Celem Programu jest zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym Powiatu Ostródzkiego poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków, jakie przysługują wszystkim obywatelom.

Zadania zawarte w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011-2013 opierają się na opisanych poniżej celach głównych, celach szczegółowych oraz wynikach zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim i stanowią ich rozwinięcie operacyjne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013 roku

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim” jest dokumentem scalającym w jedną całość wartości, zamierzenia i procesy, które istniały już wcześniej istniały, lecz osobno. Strategia wszechstronne i holistyczne to ujęcie problematyki społecznej na terenie powiatu.

Cele strategiczne i kierunki działań opisane w dokumencie obejmują następujące tematy:

- . długotrwałe bezrobocie,
- . kryzys i przemoc w rodzinie,
- . marginalizacja grup społecznych,
- . alienacja ludzi starszych i niepełnosprawnych,
- . niewykorzystany potencjał partnerów społecznych.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy W Rodzinie Oraz Ochrony Ofiar Przemocy W Rodzinie W Powiecie Ostródzkim Na Lata 2011 – 2015

Program obejmuje diagnozę dotyczącą przemocy w rodzinie na podstawie danych zawartych w statystykach powiatu. Określa cele, priorytety i zadania w zakresie zapobiegania negatywnym zjawiskom dotyczącym rodziny. Do celów szczegółowych należą:

- diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej w przeciwdziałaniu przemocy,
- prowadzenie działalności informacyjnej,
- prowadzenie działalności edukacyjnej, w tym m.in. organizowanie kampanii, konferencji uwzględniających problematykę przeciwdziałania przemocy i agresji, współpraca z mediami, opracowywanie materiałów edukacyjnych,
- podnoszenie i doskonalenie umiejętności kadr jednostek pomocy społecznej oraz organizacji i instytucji zaangażowanych w zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie,
- działania podejmowane w zakresie zapewnienia ochrony i udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą,
- działania podejmowane w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Program określa też zasady finansowania programu, sposób realizacji zadań oraz podmioty współpracujące.

Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego do 2015 roku

Prace nad opracowaniem dokumentu przebiegały w trzech etapach:

- a) w pierwszym etapie opracowano część diagnostyczną analizy, stanowi punkt wyjścia do dalszych wskazań realizacyjnych,
- b) drugi etap to wskazanie podstawowych kierunków rozwoju wynikających z oczekiwań społeczności lokalnej i wniosków płynących z diagnozy,
- c) trzeci etap to opracowanie szczegółowej dokumentacji zadań strategii rozwoju powiatu ostródzkiego.

Diagnoza i ocena stanu Powiatu stanowi niezależną opinię zespołu konsultantów. Natomiast wszelkie wskazania realizacyjne oraz elementy właściwego określenia kierunków rozwoju były szeroko konsultowane zarówno ze społecznością lokalną, jak i z władzami lokalnymi.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2008 – 2020

Strategia jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, obejmującym lata 2008-2020. Przy jej opracowywaniu zastosowano metodę planowania partycypacyjnego. Polega ona na włączeniu do prac lokalnych liderów, reprezentujących różne obszary działania i różne środowiska. Strategia Zrównoważonego Rozwoju obejmuje zagadnienia wynikające ze zmian w środowisku społeczno-gospodarczym i z naszego członkostwa w UE oraz nowej polityki spójności. Dokument jest reprezentatywny dla społeczności powiatu – w procesie jego tworzenia wykorzystano analizy wniosków płynących z ankiety środowiskowej, licznych danych statystycznych charakteryzujących potrzeby powiatu oraz jego mieszkańców. Kompleksowym opracowaniem wykorzystanym podczas prac nad niniejszą Strategią była „Diagnoza prospektywna stanu Powiatu Ostródzkiego”.

3.2 Raport z badania fokusowego

Spotkanie focusowe odbyło się 17 lipca 2013 roku w siedzibie Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej w Ostródzie przy ul. Jana III Sobieskiego 9. Wywiad fokusowy przeprowadzony był w formie dyskusji skoncentrowany wokół diagnozy stanu do tej pory podejmowanych działań instytucji ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim.

W spotkaniu uczestniczyli członkowie Zespołu ds. Ekonomii Społecznej, który reprezentowali przedstawiciele władz samorządowych, Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Spółdzielni Socjalnej, MOPS, Fundacji ATUT i Stowarzyszenia Amazonek badanego powiatu.

Tezy stawiane w badaniu dotyczyły sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu, istniejących przedsiębiorstw społecznych, otoczenia instytucji ekonomii społecznej oraz ocena szans i zagrożeń dla rozwoju ekonomii społecznej.

Badania fokusowe są jednym z najlepszych sposobów pozyskiwania opinii, odczuć i trudnych do zwerbalizowania intuicji, dlatego często stosuje się je, jako materiał uzupełniający do badań ilościowych. Zaletą tego badania była swobodna i przede wszystkim dobrowolna dyskusja, oparta na własnej wiedzy, doświadczeniu zawodowym zaproszonych pracowników ośrodków pomocy społecznej, samorządu, organizacji pozarządowych. Ogniskowany wywiad grupowy utrwalał został na rejestratorze dźwiękowym (dyktafonie).

Dyskusja prowadzona była przez moderatora. Scenariusz zawierał jedynie ważne kwestie problemowe, których poruszenie było niezbędne. Każdy z uczestników badania posiadał nieskrępowaną możliwość zaprezentowania swoich poglądów. Badanie było nagrywane. Czas badania mieścił się w 1h.17 minut. Szczegółowy zapis przebiegu spotkań zawiera transkrypcja z badania, która stanowi odrębny dokument będący podstawą niniejszego opracowania. W trakcie transkrypcji wypowiedzi respondentów

nie podlegały żadnym poprawkom, jedynie podczas redakcji raportu zostały poddane niezbędnej adyustacji (usunięcie oczywistych pomyłek językowych, powtórzeń itp.), co ułatwia ich lekturę. Uczestników badania zapewniono o anonimowości badań. Opinie wyrażone przez nich zostały przedstawione w taki sposób, że przyporządkowanie ich do poszczególnych osób, a nawet instytucji jest praktycznie niemożliwe. Funkcję moderatora pełniła dr Monika Grochalska – adiunkt Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Na początku badania fokusowego uczestnicy spotkania otrzymali pytanie „rozgrzewkowe”, które miało dwie zasadnicze funkcje. W pierwszej kolejności służyło rozluźnieniu atmosfery, wzajemnemu poznaniu się i większemu otwarciu się uczestników. Miało też uzmysłwić biorącym udział w fokusach, że czymś naturalnym jest posiadanie i prezentowanie swoich opinii, zaś badania fokusowe są ukierunkowane na ich wychwytywanie, nie zaś marginalizowanie.

Główne problemy życia w powiecie ostródzkim

Niemal wszyscy uczestnicy badania focusowego, przyznają, że w powiecie ostródzkim w ostatnich latach zachodzi wiele pozytywnych zmian w zakresie inwestycji, rozwoju turystyki, nie mniej jednak mieszkańcom powiatu ogólnie żyje się bardzo trudno. Jednym z dominujących problemów jest niewystarczająca ilość miejsc pracy, niski wskaźnik zatrudnienia a w konsekwencji wysoka stopa bezrobocia. Ta sytuacja powoduje, że wśród społeczności lokalnej dominują raczej nastroje pesymistyczne; *mieszkańcy zaglądną do siebie, patrzą na siebie „bykiem”, właściwie Tym, którym się udało i robią cokolwiek, to każdy mówi, że to złodziej, trzeba go wykopać. Nikt nie mówi o przedsiębiorcach, o ludziach, którym coś wychodzi* (cyt.).

Poziom życia mieszkańców powiatu jest bardzo zróżnicowany zarówno dla całych grup społecznych jak i pojedynczych mieszkańców. Zdarzają się sytuacje, że ludzie odwracają się od siebie, są nieufni. Wynika to na przykład z zazdrości, bo komuś lepiej się powodzi i stać go na zaspokojenie potrzeb swoich oraz całej rodziny. Są także rodziny, a nawet całe miejscowości w powiecie, gdzie ludzie borykają się z dużym bezrobociem a tym samym z problemem biedy.²⁶

Aktualnie w powiecie ostródzkim poziom bezrobocia wynosi ok. 23%, czyli niemal, co czwarty mieszkaniec powiatu w wieku produkcyjnym i zdolny do pracy pozostaje bez zatrudnienia. Jedną z charakterystycznych i niepokojących cech bezrobocia w powiecie jest szczególnie wysoki procent bezrobocia wśród młodzieży w wieku do 25 lat .

²⁶ Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 19

Przyczyną nasilenia zjawiska *młodego bezrobocia* w powiecie są przeszkody istniejące na lokalnym rynku pracy, związane najczęściej ze zbyt wysokimi wymaganiami stawianymi przez pracodawców kandydatom do pracy. Dotyczą one zarówno kwalifikacji, jak również doświadczenia zawodowego, którym młodzi ludzie nie są w stanie sprostać.

Z prowadzonych badań wynika, że większość bezrobotnych mieszkańców powiatu cechuje się niskimi lub bardzo niskimi kwalifikacjami zawodowymi. Fakt ten wywiera niewątpliwy wpływ na trudności w znalezieniu zatrudnienia; zważywszy, iż aktualny rynek pracy narzuca na bezrobotnych duże wymogi dotyczące ich kwalifikacji i umiejętności zawodowych.

Problem bezrobocia, jak dotąd nie doczekał się precyzyjnych i skutecznych strategii postępowania i działań. Stanowi on według badanych bardzo zróżnicowany i wieloaspektowy problem, funkcjonujący na wielu obszarach życia społecznego i gospodarczego. Pociąga za sobą wiele negatywnych skutków, które mają wpływ nie tylko na aktualną rzeczywistość i jakość egzystencji dotkniętych nim jednostek i społeczności, ale przede wszystkim wyznacza jakość funkcjonowania przyszłych pokoleń – zwłaszcza w środowiskach byłych PGR-ów.

Jak zauważyła jedna z respondentek, na terenie powiatu istnieje wiele wsi popegeerowskich, które generują bezrobocie i roszczeniowość, jest to poważny problem zwłaszcza wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej, gdyż *te postawy roszczeniowe (...) jest to powielane przez kolejne pokolenie i tak naprawdę bardzo trudno dotrzeć do takich środowisk, ponieważ te osoby są zamknięte na sygnały zewnętrzne i nie chcą współpracować.*

Na ogół oczekiwania osób bezrobotnych w sposób jednoznaczny wskazują, że ośrodki pomocy społecznej są głównie postrzegane przez pryzmat roli zasiłkodawcy. Jeden z badanych krytycznie ocenia działania prowadzone przez ośrodki w stosunku do tych osób, uważa, że często te działania polegają na udzielaniu wsparcia finansowego i nie są weryfikowane zasadności wypłacalności tych zasiłków.

Inny z respondentów uważa, że wielu bezrobotnych z środowisk popegeerowskich nie wykazuje inicjatywy w rozwiązywaniu swojej sytuacji, są raczej bierni i pasywni *robią na kwit, zostało im dane dużo, ich postawa jest roszczeniowa i oczekująca (...)i ja widzę każdego miesiąca, jakie są olbrzymie kolejki ludzi, którzy korzystają z formy pomocy zasiłkowej. Z tym, że ja, jako Obywatel tego miasta nie zgadzam się z tym, co robi miejski ośrodek. Bo jeżeli ktoś przyjeżdża samochodem dobrej marki, ubrani, trójka dzieci, każde dziecko ma komórkę, no nawet na kartę, to trzeba załadować. Poza tym, to jest grupa, która coraz bardziej staje się roszczeniowa, to jest pełna wulgaryzmów grupa, która oklina Panie wypłacające te różne formy zasiłków, naprawdę jest to coś obrzydliwego.*

Badani obserwując w ostatnich latach podejmowane działania - zwłaszcza sfery pomocy społecznej - dostrzegają wyraźnie, że działalność ta opiera się głównie na strategii defensywnej („rozdawnictwo pieniędzy”). *Generalnie musze powiedzieć, że tu się żyje bardzo źle (...) Ciągłe jest robiony taki błąd, że my wszystkim dajemy rybę, ale nie dajemy wędki!* (cyt.)

Inny rozmówca, przyznał, że jedną z przyczyn trudnej sytuacji powiatu jest brak lokalnych inicjatyw z zakresu rozwoju przedsiębiorczości. W samej Ostródzie znajduje siedziby wiele przedsiębiorstw z listy największych przedsiębiorstw powiatu. Dostarczają one blisko połowę przychodów przedsiębiorstw znajdujących się w powiecie. Ale im dalej od większych miast, takich jak Morąg, Ostróda, tym biedniej. Badani przyznają, że na zewnątrz kreowany jest bardzo dobry wizerunek Ostródy, jako miasta atrakcyjnego, przyciągającego inwestorów i turystów: *mówi się o Ostródzie, że tu się tak rozwija wszystko, prawda, że tu jest tyle hoteli, baseny, galeria* (cyt.), ale jednocześnie respondenci zauważają bardzo duże rozwarstwienie; *jak są świetne samochody, mieszkania się sprzedają, tak, a z drugiej strony są ludzie, właśnie wystarczy wyjechać kawałek za Ostródę i jest bieda, taka dysproporcja, że naprawdę domy, chałupy w fatalnym stanie* (cyt.)

Jednym z ważnych problemów jest fakt, że wiele firm prowadzących działalność gospodarczą w Ostródzie nie oddaje swoich podatków dla miasta. Jak przyznaje jeden badanych w pierwszej kolejności należałoby uporządkować formy zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, i ograniczyć a nawet zlikwidować umowy „śmieciowe” oraz trzeba koniecznie przyrzeć się zatrudnieniu „na czarno” – ten problem także nie pomija badanego powiatu. Jeden z respondentów stwierdził; *mówimy o tym, że ludzie nie szanują pracy, mówimy o tym, że przedsiębiorcy mają problemy, ale zostały stworzone mechanizmy żeby tak było! Gdyby każda umowa była na czas określony i każdy pracownik czy pracodawca odprowadzałby świadczenia do ZUS-u, wiele spraw kombinatorstwa by natychmiast znikło.*

Wśród wymienianych przez badanych czynników niepodejmowania przez bezrobotnych pracy jest posiadanie innych nielegalnych źródeł dochodu, tzw. „praca na czarno”. Wysokie wymagania pracodawców przy niskich oferowanych płacach, zniechęcają bezrobotnych mieszkańców powiatu do podjęcia pracy. Niejednokrotnie zdarza się, że bezrobotni porównując dochody, jakie osiągnęliby ze stałej pracy zaproponowanej przez potencjalnego pracodawcę z dochodami osiąganymi z innych, najczęściej nielegalnych źródeł, nie decydują się na pracę „legalną”.

Respondenci także krytycznie odnieśli się do współpracy na poziomie niektórych gmin z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, która przybiera często jedynie wymiar czysto formalny, ogranicza się właściwie do kontaktów telefonicznych, korespondencyjnych, wydawania odpowiednich

zaświadczeń, z powodu czynnika ludzkiego zablokowany przepływ informacji, jest obawa, że dołożą sobie sami pracy przyjmując ta propozycję i to powoduje, że my jako petenci różnych urzędów, nie mamy ufności to tych urzędów (cyt.)

Przedstawiciel jednego ze stowarzyszeń stwierdził, iż część z obecnie funkcjonujących stowarzyszeń spotyka się z niechęcią a wręcz murem nieufności w urzędach, w instytucjach, do których zwracają się z prośbą o pomoc. Wtedy są postrzegani, są *jako jacyś kombinatorzy, cwaniacy (...)* *Co Wy to robicie?, przecież to śmieszne, jeszcze wariaci Was chcą?! Jest takie, dosłownie takie zaskoczenie, no znalazła się grupa wariatów i ona chce coś zrobić, ludzie, po co Wam to potrzebne, siądźcie spokojnie sobie siedźcie! Bo to, bo tamto, bo gdybyście chcieli się włączyć, to dla nas będą problemy z tym, że będziemy musieli Wam pomóc (cyt.)*

Identyfikacja najważniejszych podmiotów ekonomii społecznej

Przedstawiciele Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej wykazali się bardzo dobrą orientacją w specyfice sektora ES i potrafili wskazywać podmioty ekonomii społecznej działające na terenie powiatu.

Podczas prowadzonych badań fokusowych jedna z obecnych na spotkaniu osób reprezentująca Centrum Organizacji Pozarządowych szczegółowo omówiła i zaprezentowała ilościowo i jakościowo (korzystając z prezentacji multimedialnej) stan ekonomii społecznej w powiecie z uwzględnieniem najważniejszych podmiotów ekonomii społecznej.

Badania jakościowe były pierwszymi, jakie Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej przeprowadzał diagnozując i identyfikując stan ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim.

Identyfikację, w oparciu o badania prowadzono na podstawie stworzonej przez Centrum Organizacji Pozarządowych bazy (na podstawie wszystkich baz organizacji pozarządowych dostępnych w Internecie, na podstawie bazy powiatowej oraz danych Krajowego rejestru Sądowego).

Aktualnie (stan na 19 stycznia 2013 r) ustalono, że w powiecie ostródzkim istnieje 258 organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji (dane nie uwzględniają uczniowskich klubów sportowych).

Połowa podmiotów trzeciego sektora jest zarejestrowanych na terenie gminy Ostróda. *Największym skupiskiem jest miasto i gmina Morąg, to znaczy jest to drugie pod względem skupisko 22%, najmniej 3,5% to jest gmina Łukta, Miłomłyn i Grunwald, 35 organizacji działających w powiecie posiada statut organizacji pożytku publicznego, uprawnionych do otrzymywania 1% , to jest na styczeń 2013 jest 28 spośród wszystkich organizacji (cyt.).*

Działalność gospodarczą prowadzi 19 organizacji pozarządowych, z czego aż 13 jest na terenie gminy Ostróda, 3 jest w gminie Morąg, jedna w Miłakowo, jedna w Łukta i jedna w Grunwaldzie. Jedynie 35 spośród 258 organizacji na statut organizacji pożytku publicznego. Pracownicy Centrum Organizacji Pozarządowych próbowali weryfikować, jakiego rodzaju działalność jest prowadzona, niemniej jednak z uwagi na to, że z *niektórymi organizacjami praktycznie nie ma kontaktu. Telefony lub namiary mailowe, które mamy, no po prostu nie jesteśmy w stanie się skontaktować, nawet z przedstawicielami tych organizacji*(cyt.).

Centrum Organizacji Pozarządowych w najbliższym czasie planuje zorganizować spotkanie i szkolenie motywacyjne dla najsłabiej działających organizacji, podczas którego będą one wspierane i zachęcane do dalszych, intensywnych działań.

Na terenie powiatu funkcjonuje jedynie jedna Spółdzielnia Socjalna ZWIASTUN, która powstała w ramach projektu dotacyjnego Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości ATUT w 2012. Spółdzielnia ta zajmuje się głównie świadczeniem usług opiekuńcze i jest ogromnym wsparciem dla Ośrodków Pomocy Społecznej w Gminie Dąbrówno i Grunwald.

W powiecie działa tylko jedno Centrum Integracji Społecznej prowadzone przez Polski Komitet Pomocy Społecznej, Zarząd Rejonowy w Ostródzie. Swoim działaniem obejmuje uczestników z terenu gminy Ostróda, Grunwald i gminy Małdyty. Działania CIS-u skupiają się na aktywizacji zawodowej mężczyzn, świadczeniu usługi opiekuńczych, pracach budowlanych oraz pracach porządkowych kobiet przy utrzymaniu zieleni. Ponadto CIS prowadzi zajęcia finansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach EFS, w których uczestniczą osoby z terenów: Gminy miejskiej Ostróda, Gminy wiejskiej Ostróda, Gminy Grunwald, Gminy Małdyty. W ramach programu uczestnicy wykonują pracę w zamian za świadczenie integracyjne wynoszące 100 % zasiłku dla bezrobotnych oraz zdobywają nowe umiejętności zawodowe.²⁷

Do lutego 2013 istniał też Klub Integracji Społecznej prowadzony przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostródzie w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. W zajęciach KIS-u z zakresu: ekonomii społecznej, warsztatów motywacyjnych, poszukiwania pracy, przedsiębiorczości oraz warsztatach komputerowe wzięło udział 77 osób. Po zakończonym projekcie, z uczestników zawiązała grupa inicjatywna, która złożyła dokumenty rejestracyjne do Działdowskiej Agencji Rozwoju na utworzenie Spółdzielni Socjalnej, ale z uwagi na brak wymaganej liczby osób tj. członków-założycieli, nie zawiązała się ta spółdzielnia.

²⁷ Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 26

W Morągu przy TPD utworzono Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej UL, w którym młodzież ma szansę skorzystać z pracowni multimedialnej, pracowni wokalne i emisji głosu, odbywają się także zajęcia z doradca zawodowym i psychologiem.

Na terenie powiatu istnieją również dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej. W Ostródzie WTZ prowadzony jest przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, drugi Warsztat Terapii Zajęciowej znajduje się w Morągu i prowadzony jest przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Warsztaty Terapii Zajęciowej realizują zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej. Działania te zmierzają do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie samodzielnego i aktywnego życia. Stwarza on osobom niepełnosprawnym z upośledzeniem uniemożliwiającym aktualnie podjęcie pracy, możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej przez terapię zajęciową.²⁸

Aktualnie TPD w Morągu korzystając ze wsparcia Inkubatora Przedsiębiorczości przygotowuje wniosek o utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej.

Niepokojącą informacją jest fakt, iż *w żadnych dokumentach strategicznych nie ma bezpośrednich zapisów dotyczących ekonomii społecznej. Są pojedyncze zapisy na temat działań na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ale jako takich zapisów na temat rozwoju ekonomii społecznej nie ma (cyt.).*

Z prowadzonych wypowiedzi uczestników spotkania wynika, że w wielu gminach powiatu, stan samoświadomości wiedzy na temat ekonomii społecznej - zarówno pod kątem pracowników urzędów jak i pod kątem mieszkańców jest niezadowolający. W niektórych tylko gminach, przede wszystkim tam gdzie ośrodki wsparcia prowadziły akcje animacyjne, ta wiedza jest większa, ale np. gmina Grunwald czy Dąbrówno ocenione zostały przez badanych, jako gminy, *gdzie rzeczywiście...najmniej się dzieje, jeśli chodzi o ekonomię społeczną. Bo tam jest bardzo mało organizacji pozarządowych i te które są w Grunwaldzie, ta fundacja GRUNWADL, to ona ma jedną dziedzinę, raz w roku, tak. A w Dąbrównie, tam jest jeden jedyny klub, tam jest jeden jedyny konkurs na realizację zadań publicznych, gdzie staruje jedna jedyna organizacja i zawsze dostaje i to jest wszystko (cyt.)*

Z powyższych wypowiedzi rysuje się jasna korelacja, mianowicie: tam gdzie działa sektor pozarządowy tam samoświadomość i aktywność obywatelska są bardziej rozbudowane.

Z kilkumiesięczne działalności Inkubatora Przedsiębiorczości, wynika, że bezwzględnie potrzebne jest organizowanie cyklicznych spotkań, bo *rzeczywiście przynosi to korzyści, bo ludzie*

²⁸ Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim, s. 28

zaczynają...tak jak mówiłam ostatni miesiąc już ...ludzie zaczynają przychodzić, dzwonić, dopytywać, mają pomysły (cyt.)

Niepokojącą informacją jest, iż żaden z samorządów nie stosuje klauzuli społecznej przy zamówieniach publicznych a przecież stosowanie klauzul daje wyjątkową możliwość kupowania usług czy towarów z jednoczesnym osiągnięciem celów społecznych. Najważniejszym celem społecznym, któremu służą klauzule społeczne, jest stymulowanie zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym. Klauzule są też jednym z instrumentów wspierania rozwoju przedsiębiorczości społecznej.²⁹

Z kolei, jeżeli chodzi o sytuację ekonomiczną wymienionych podmiotów - stowarzyszenia czy organizacje, które działają tylko na podstawie składek i darowizn znajdują się - w ocenie jednego z uczestników badania - w bardzo złej sytuacji. Przy ogromnej chęci i otwartości organizacji różnych festynów połączonych np. z loterią fantową, z której dochód mógłby być przeznaczony na działalność statutową, często mają ograniczone możliwości działania z uwagi na radykalne zapisy Ministerstwa Finansów. Jak przyznaje jeden z badanych: *był taki czas, już nie pamiętam 2-3 lata temu, gdy Urzędy Skarbowe wymyśliły taką dyrektywę, oczywiście pomysł Ministra Finansów, wymyślono taką sytuację, że każde stowarzyszenie jakkolwiek robi loterię-nieloterię, festyn-niefestyn, musi uzyskiwać zgody, musi...więc tu jest potężny hamulec (...). W tej chwili niech ktokolwiek spróbuje zorganizować loterię fantową, Urząd Skarbowy, gdzie to było? - chyba w Miłomłynie – wpada, potrafił zlicytować, kogoś kto społecznie działa angażując swój czas, pracę, chce coś zrobić. I to jest nieporozumienie! (cyt.)*

Według danych pochodzących z raportu z 2012 r. nt. *Życia codzienne organizacji pozarządowych w Polsce*, co dziesiąta polska organizacja nie prowadzi księgowości – są to przede wszystkim organizacje nie mające przychodów lub też dysponujące bardzo małymi budżetami. Natomiast te, które księgowość prowadzą, najczęściej powierzają ją osobie lub firmie posiadającej odpowiednie kompetencje, ale nie zawsze jednak – w co trzeciej organizacji prowadzącej księgowość odpowiada za nią osoba nie zajmująca się tym zawodowo.³⁰

W badanym powiecie również ten problem jest także zauważalny. Zdaniem respondentów dużą barierą dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jest prowadzenie pełnej księgowości. Z uwagi na ograniczone możliwości finansowe nie każde stowarzyszenie zatrudnia księgową, a do pracy w charakterze wolontariatu nie ma raczej chętnych księgowych. Poza tym składki członkowskie są na bardzo niskim poziomie (czasami nawet jest to symboliczna złotówka miesięcznie). Z samych składek

²⁹ <http://wartowiedziec.org/index.php/start/aktualnosci/13997> (plik pobrano 18.08.2013)

³⁰ J. Przewłocka, P. Adamiak, A. Zając, *Życie codzienne organizacji pozarządowych w Polsce*, Stowarzyszenie Klon/Jawo, Warszawa 2012, s.58

członkowskich stowarzyszenia nie mają szans się utrzymać, istnieje wielka konieczność pozyskiwania źródeł zewnętrznych finansowania tych organizacji. *Inkubator powinien iść w tym kierunku, żeby wspierać organizacje. Księgowość powinna tam być uruchomiona, prawda. Ale to jest duża bariera ...dodatkowo pozyskiwanie środków unijnych na różne projekty. Różnie to wygląda, tak. Jeszcze kilka lat temu potrafiłam wskazać organizacje pozarządowe, które dostały pieniądze unijne, to było pięć organizacji, tak, które zostały zrealizowane, rozliczone. Teraz jest więcej, ta otwartość jest jakby większa. Natomiast życie od projektu do projektu, też nie stanowi tutaj przesłanki, żeby organizacje mogły funkcjonować na stałe, tak, zatrudniać ludzi w ramach projektu na stałe, tylko na umowę o pracę. I to jest taki brak stałych źródeł finansowania powoduje niemożność zatrudnienia człowieka (cyt.).*

Poważne zagrożenie dla rozwoju organizacji społecznych w powiecie stanowi fakt, że często organizacjom brakuje realnej oceny sytuacji finansowej i samoświadomości. Tak komentuje to jeden z respondentów: *na dzień dzisiejszy są jeszcze dotacje. Za chwilę, za kilka lat te dotacje się skończą. Jeżeli organizacje, które bazują tylko na dotacjach, wykorzystają ten czas i stworzą właśnie twardey produkt, który da podstawy do dalszego działania, no to będą miały szanse istnienia. Natomiast wszystkie inne małe organizacje będą umierały powolną śmiercią, bo nie będzie źródła finansowania. Dostęp do środków w przyszłości unijnych, to będą miały tylko potężne organizacje mające właśnie za sobą sztab ludzi, którzy będą zdobywali już nie tylko w Polsce te środki tylko też tam w Unii Europejskiej. Dlatego też jest chyba taki ostatni czas, dla nas organizacji, żeby każda organizacja wypracowała sobie produkt, jakiś twardey produkt, który będzie przynosił bieżące dochody na utrzymanie, na jakąś taką bieżącą działalność. Czyli znalezienie takiej swojej działki, która – chociaż to brzydko brzmi – ale, która da kasę. Za jakiś czas, mówię dotacje się skończą (cyt.)*

Jeżeli chodzi o pozytywną ocenę szans dalszego rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w powiecie, badani docenili bardzo wysoki poziom współpracy między organizacjami, odpowiednie warunki lokalowe a przede wszystkim docenili otwartość na współpracę Rady Organizacji Pozarządowych i Centrum Wpierania Organizacji Pozarządowych. *Do tej pory organizacje to się bardziej szukały, a w tej chwili to one są, mogą w każdej chwili otworzyć drzwi, powiedzieć: słuchaj możesz pomóc w tej czy tamtej sprawie, i to jest to, że jest płaszczyzna ułatwiająca. Ogromnym ułatwieniem jest to, że tutaj są te organizacje (cyt.).*

Z drugiej strony respondenci w dalszych swoich wypowiedziach krytycznie odnieśli się zintegrowanych, wspólnych działań, twierdząc, że *na terenie naszego powiatu nie ma takiego zgranego systemu wsparcia i pomocy. Są poszczególne jakieś tam działania, bo organizacje w swoim zakresie*

mają różne działania i to robią bardzo fajnie, ale nie ma tego zespołowego działania, jeden taki współgrający system (cyt.)

Niemniej jednak w kilku mniejszych gminach barierą, na którą napotyka stowarzyszenie lub organizacja to jest lokal, którym organizacja przynajmniej raz w miesiącu mogłaby się spotkać, dostęp telefonu, środków audiowizualnych, nawet niech to będzie: *Dom Kultury, Świetlica Wiejska czy gdzieś indziej, ale na zasadzie bezpłatnego użyczenia, to już jest ogromna korzyść, ogromna pomoc. Bo jeżeli dzisiaj stowarzyszenie miałoby płacić za możliwość wynajęcia sali, nie ruszy (cyt.)*.

Na podstawie wypowiedzi badanych, udało się zidentyfikować liczne potrzeby kadrowe. Najbardziej organizacjom brakuje profesjonalnych księgowych, doradców biznesowych, liderów, którzy pociągnęliby działalność organizacji, oraz radców prawnych. Badani przyznali, że chętnie zatrudniliby mentora, osobę z zewnątrz towarzyszącą grupie. *Dokładnie, taki z zewnątrz ktoś. Zresztą inaczej działamy, jak ktoś jest z zewnątrz, tak. Za chwilę może zapytać: A co tam u Ciebie? (cyt.)*

Przedstawiciele badanych organizacji przyznają, że nowo tworzące się stowarzyszenia młodych ludzi, są rzucane często na „głęboką wodę”, nie mają orientacji ani też odpowiedniego przygotowania w kierunku prowadzenia stowarzyszenia – możliwości i szans rozwoju oraz kierunków działań, *młode, nowo tworzące się organizacje nie dysponują ani komputerem, ani po prostu...oni mają pomysł tylko, który jest w głowie albo w pewnej grupie ludzi, którzy coś chcą stworzyć (cyt.)*, dlatego też ze strony bardziej doświadczonych organizacji - mentora powinny być wspomagane przez; *taką organizacją parasolową czy nie wiem, jakaś pomoc i wsparcie, żeby nie kazać im od razu do sądu, główną księgowość, tylko dać im tą przestrzeń żeby oni się zrealizowali.. Niech będzie wolny związek, potem się zarejestruje, to młodzi ludzie (cyt.)*.

Pomysłem na rozwój nowo tworzących się organizacji społecznymi zrzeszających młodzież jest nawiązanie współpracy Spółdzielni Socjalnych. *Spółdzielnia z racji ustawy ma wpisane też działania społeczne. Dlatego my też w KRS-ie, mamy rozpisany cały KRS do naszej działalności, ale to m in. po to, by; jeżeli w naszym środowisku lokalnym pojawi się jakakolwiek grupa inicjatywna młodych ludzi czy kogokolwiek, pomysł się okaże fajny, że my będziemy w stanie go podźwignąć, przy naszej działalności, nawet przy możliwości, bo 20% środków, jako spółdzielnia zysku musimy przeznaczyć na też właśnie na działania społeczne dla swojego środowiska lokalnego. Czyli łącząc ich pomysły i nasze jakieś tam środki i możliwości, jest to fajne pole do działania (cyt.)*.

Przedstawiciele organizacji biorący udział w badaniu jakościowym w swoich wypowiedziach dookreślili grupy beneficjentów korzystających z ich pomocy. Głównymi odbiorcami działań są przede wszystkim osoby bezrobotne, nieaktywni zawodowo, osoby starsze, chorzy, zaburzeni psychicznie.

Każde ze stowarzyszeń, fundacji, precyzuje rodzaj, kierunki działań i odbiorców w opracowywanym statucie. Uczestnicy badania jednoznacznie stwierdzili, że działania kierują najczęściej do beneficjentów na terenie gminy lub powiatu. Beneficjentami działań podejmowanych w ramach funkcjonowania poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej są mieszkańcy danej społeczności lokalnej. Występuje deficyt instytucji zajmujących się problemem ludzi chorych na cukrzycę lub choroby nowotworowe. Zdaniem badanych, konieczna jest intensyfikacja działań władz lokalnych ukierunkowana na tworzenie Poradni Diabetologicznych, Pracowni Mammograficznych, a także zatrudnianie w tych placówkach odpowiednich specjalistów. Z jednej strony według danych statystycznych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców powiatu, istnieje realne zagrożenie zwiększenia zachorowalności na te choroby, dlatego należy jak najpilniej zająć się tym problemem; *ostatnie dane statystyczne, jakie oglądałam dotyczące powiatu. Mamy ponad 4 800 nowych zachorowań, znaczy rocznie na choroby nowotworowe. Na raka piersi nowych zachorowań będzie w granicach około 500 przypadków (cyt.)*.

Z drugiej strony respondentka stwierdza z żalem; *Dostaliśmy pismo z Zarządu, że nie widzą takiej potrzeby stworzenia w Ostródzie pracowni mammograficznej (cyt.)*.

Diagnoza otoczenia ekonomii społecznej

Podmioty ekonomii społecznej, jako podmioty realizujące cele społeczne i zadania na rzecz dobra publicznego funkcjonują w otoczeniu instytucji publicznych poszczególnych szczebli samorządu: gminnego, powiatowego i województwa.

Samorząd lokalny i regionalny oraz jego instytucje pełnią szczególną rolę wobec podmiotów ekonomii społecznej: równocześnie są instytucjami wsparcia, jak i klientami podmiotów ekonomii społecznej.³¹

Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z otoczeniem jest jednym z ważniejszych czynników określających ich działalność. Podmioty ekonomii społecznej dla najefektywniejszej realizacji ich celów statutowych powinny podejmować aktywną współpracę z samorządem lokalnym, administracją rządową, prywatnymi przedsiębiorstwami, innymi podmiotami ekonomii społecznej a także osobami fizycznymi. Dlatego też w trakcie dyskusji zapytano badanych o przyszłość rozwoju ekonomii społecznej i jej otoczenia.

Jako jeden z najbardziej perspektywicznych podmiotów z otoczenia ekonomii społecznej wskazano CIS, od kilku lat funkcjonuje w Ostródzie. Posiada on własną strukturę i w ocenie respondentów ma odpowiednie zaplecze finansowe, lokalowe. Zatrudnia też odpowiednio

³¹ <http://www.ekonomiaspoleczna.pl> (plik pobrano: 18.08.2013)

wykwalifikowaną kadre specjalistów m.in. psychologów, doradców zawodowych, instruktorów zawodowych.

W dalszym, bardziej dynamicznym tworzeniu stowarzyszeń badani dostrzegają szansę na rozwój ekonomii społecznej w powiecie.

Budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem, a sektorem pozarządowym może, zdaniem badanych autentycznie funkcjonować jedynie wtedy, gdy obie strony dostrzegają wzajemne korzyści i zechcą wymieniać się swoim doświadczeniem.

Także i w tym przypadku, wysoko została oceniona współpraca organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego; *muszę powiedzieć, że bardzo wysoki poziom otwartości (...) bardzo koleżeńsko jesteśmy w niektórych relacjach i też jest wiele przykładów na jakąś tam współpracę. Także ja uważam, że nasze samorzady w całym powiecie w zasadzie, no z niektórymi są te kwestie no... osoby pojedynczej, tak powiedzmy, ale generalnie stanęliśmy na wysokości zadania.*

Organizacje pozarządowe posiadają karty współpracy powiatu i miasta, na których są wyszczególnione wszystkie zasady tej współpracy. Uczestnicy badania są bardzo zadowoleni z tego faktu, chwając się; *My jesteśmy, jako pierwsi, Ostróda z tego słynie, że my, jako pierwsi; pierwsza rada, pierwsze centrum, pierwszy wydział, no wszystko takie pierwsze jest, tak. I te karty współpracy, których tu Pani mówiła, no to też...nagrodę dostaliśmy za tą kartę...Także te rozwiązania są takie...nowe...(cyt.)*

Ponadto uważają oni, że bardzo wielu przedstawicieli organizacji, którzy zgłaszają się do urzędów samorządu lokalnego; *wie, po co tam idzie, prawda i wie, o co chce poprosić. Potrafi znaczyć wypowiedzieć i otrzymać. Otrzymujemy zawsze rzeczowe i klarowne odpowiedzi, no czasami są kwestie sporne, ale nie ma w Polsce takich dziedzin, gdzie nie ma kwestii spornych... uważam, że generalnie pracujemy bardzo przyzwoicie ze sobą. A jeżeli już coś naprawdę ...przedstawicielstwo może się wypowie...☺No to tyle.... (cyt.)*

Respondenci bardzo życzliwie odnieśli się też do współpracy i pomocy ze strony Organizacji Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej, która jest ich zdaniem jest adekwatna do zgłaszanych potrzeb.

Oto niektóre z przytoczonych wypowiedzi:

- Mają olbrzymia wiedzę, są na bieżąco ze wszystkim, także, jeżeli mamy dziurę, lukę w wiedzy, to do nich możemy się zwrócić. Poza tym wszystkie pozostałe bieżące informacje, które w danym momencie lub za chwilę mogą być nam potrzebne otrzymujemy w newsach, które są w każdym tygodniu przekazywane

- Poza tym ludzie, którzy tym... jest to grupa ludzi, która podchodzi jakoś tak z pasją, nie zapominają o tych, z którymi kiedyś tam współpracowali, tak jak ja, często dostaję telefony: i co tam słyhać? To jest bardzo fajne. Wiemy, że w razie czego, jak pojawi się jakiś problem, to też mamy telefon, możemy sięgnąć i konsultować i szukać (cyt.)

3.3 Analiza badań ankietowych

Kolejnym etapem procesu diagnozowania było przeprowadzenie badań ankietowych wśród przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej powiatu ostródzkiego w celu zebrania ich opinii na temat stanu sektora ekonomii społecznej.

Ankieta zawierała pytania o aspekty funkcjonowania, umiejętności dostosowania się do potrzeb rynkowych, formy współpracy z różnymi instytucjami ekonomii społecznej. Badania przeprowadzono pośród 40 z 258 podmiotów ekonomii społecznej z powiatu ostródzkiego.

Kwestionariusz ankiety zawierał 4 pytania zamknięte, 7 półotwartych oraz 5 pytań otwartych. Badania ankietowe przeprowadzone zostały przez pracowników Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej w Ostródzie w kwietniu 2013 roku. Pytania dotyczyły:

1. Typu, roku rejestracji badanego podmiotu oraz miejscowości, w której mieści się jego siedziba.
2. Zakresu działalności, obszaru prowadzonej działalności oraz na rzecz kogo działa badana organizacja.
3. Liczby zatrudnionych pracowników, najbardziej pożądanym specjalistów oraz danych dotyczących pomocy wolontariuszy.
4. Dominujących źródeł finansowania.
5. Jednostek wspierających badane podmioty.
6. Oceny bieżącej sytuacji badanej instytucji ze względu na różnorodne kryteria (np. sytuację finansową, wypełnianie celów statutowych, czy kompetencje wolontariuszy).
7. Intensywności odczuwania problemów w działalności badanych organizacji.
8. Znaczenia i stopnia zadowolenia ze współpracy badanej instytucji z konkretnymi grupami podmiotów (np. jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami publicznymi, mieszkańcami

okolic, lokalnymi przedsiębiorcami, mediami oraz podmiotami ekonomii społecznej i organizacjami pozarządowymi).

9. Posiadania planu perspektyw rozwojowych.

W badaniu ankietowym wzięło udział 31 stowarzyszeń, 5 fundacji, 1 klub integracji społecznej oraz 3 inne podmioty – związki zawodowe i Związek Kombatantów. Zatem podmioty ekonomii społecznej powiatu były najliczniej reprezentowane przez stowarzyszenia – stanowiły one 77,5% ogółu badanych organizacji (tabela 4).

Tabela 4. Typ podmiotu

Typ podmiotu	Ilość organizacji	%
stowarzyszenie	31	77,5
fundacja	5	12,5
inna	3	7,5
klub integracji społecznej	1	2,5
Ogółem	40	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Najwięcej spośród ww. organizacji rozpoczęło swoją działalność między 2000 a 2004 rokiem – w tym 8 stowarzyszeń oraz 1 fundacja. Następnie w próbie badawczej znalazło się osiem organizacji zarejestrowane w latach: 2010-2013, siedem organizacji zarejestrowanych w latach 1995-1999 oraz sześć zarejestrowanych w latach 2005-2009. Zatem najwięcej w niniejszej próbie badawczej jest około dziesięcioletnich, zarejestrowanych w latach 2000-2004 (tabela 5). Dwa podmioty nie udzieliły żadnej odpowiedzi na pytanie o czas rejestracji.

Tabela 5. Typ podmiotu i rok rejestracji

Typ podmiotu	Rok rejestracji						Ogółem
	przed 1989	1989-1994	1995-1999	2000-2004	2005-2009	2010-2013	
stowarzyszenie	3	2	6	8	6	5	30
fundacja	0	1	1	1	0	2	5
inna	2	0	0	0	0	0	2

klub integracji społecznej	0	0	0	0	0	1	1
Ogółem	5	3	7	9	6	8	38

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

34 badane podmioty (85%) mają swoje siedziby w Ostródzie, pozostałe znajdują się w Liwie, Durągu, Łukcie, Stębarku oraz w Starych Jabłonkach. Jedna organizacja nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 6. Miejscowość, w której mieści się siedziba podmiotu

Miejscowość	N	%
Ostróda	34	85
Liwa	1	2,5
Durąg	1	2,5
Łukta	1	2,5
Stębark	1	2,5
Stare Jabłonki	1	2,5
Brak odpowiedzi	1	2,5
Ogółem	40	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Na pytanie o zakres działania organizacje mogły udzielić kilku odpowiedzi. Ponad 60% organizacji jako teren działania wskazało powiat (25 wskazań), podobny odsetek organizacji wskazał gminę (24 wskazania). Połowa badanych organizacji zadeklarowała, że działa w najbliższej okolicy (20 wskazań), 20% działa na terenie województwa (8 wskazań), 17,5% w całym kraju (7 wskazań). Jedynie 2 organizacje deklarowały, że działają też na terenie innych krajów (tabela 7).

Tabela 7. Terytorialny zakres działania organizacji

Terytorialny zakres działania	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	

najbliższa okolica	20	23,3%	50%
Gmina	24	27,9%	60%
Powiat	25	29,1%	62,5%
Województwo	8	9,3%	20%
cały kraj	7	8,1 %	17,5%
inne kraje	2	2,3%	5%
Ogółem	86*	100,0%	215%
*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi			

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Kolejne pytanie dotyczyło grup beneficjentów organizacji. Wśród indywidualnych osób korzystających z ich pomocy najliczniejszą grupą są rodziny niepełne lub wielodzietne (30% organizacji wskazało taką odpowiedź) oraz osoby niepełnosprawne (47,5%). Połowa organizacji wskazała jako beneficjentów także inne osoby – należące do mniejszości narodowych, określonych grup zawodowych, dzieci i młodzież, członków lokalnej społeczności, osoby starsze (emeryci, renciści, kombatancki), sportowców, diabetyków. Następne pod względem częstości występowania odpowiedzi to bezrobotni (20%), ofiary przemocy (15%), osoby uzależnione (10%), bezdomni oraz osoby po opuszczeniu zakładu karnego lub poprawczego (po 5%). Wśród beneficjentów instytucjonalnych zostały wyróżnione takie, jak organizacje pozarządowe (4 odpowiedzi), szkoły (2 odpowiedzi) oraz Ministerstwo Sportu i Turystyki, Polski Związek Orientacji Sportowej, oświatowe, Związek Inwalidów Wojennych RP, Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych, wspólnoty mieszkaniowe, gminny ośrodek kultury, jednostki samorządu terytorialnego. Jedna organizacja stwierdziła, że tak naprawdę trudno powiedzieć na rzecz jakich grup czy organizacji działa (tabela 8). Zdecydowanie częściej organizacje działają na rzecz grup beneficjentów indywidualnych niż na rzecz organizacji czy instytucji.

Tabela 8. Beneficjenci podmiotów ekonomii społecznej

Beneficjenci podmiotów ekonomii społecznej		Odpowiedzi		% wskazań
		N	%	
	bezrobotni	8	11,0%	20,0%
	uzależnieni	4	5,5%	10,0%

Beneficjenci indywidualni	bezdomni	2	2,7%	5,0%
	rodziny niepełne lub wielodzietne	12	16,4%	30,0%
	niepełnosprawni	19	26,0%	47,5%
	ofiary przemocy	6	8,2%	15,0%
	cudzoziemcy	0	0,0%	0,0%
	osoby po opuszczeniu zakładu karnego lub poprawczego	2	2,7%	5,0%
	inne osoby	20	27,4%	50,0%
Ogółem		73	100,00%	182,5%
Beneficjenci instytucjonalni	MSiT	1	2,5%	6,3%
	PZOS	1	2,5%	6,3%
	Urząd Marszałkowski	1	2,5%	6,3%
	gmina	1	2,5%	6,3%
	szkoły	2	5,0%	12,5%
	placówki oświatowe	1	2,5%	6,3%
	organizacje pozarządowe	4	10,0%	25,0%
	Związek Inwalidów Wojennych RP	1	2,5%	6,3%
	Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych	1	2,5%	6,3%
	wspólnoty mieszkaniowe	1	2,5%	6,3%
	gminny ośrodek kultury	1	2,5%	6,3%
	jednostki samorządu terytorialnego	1	2,5%	6,3%
Ogółem		16	100,00%	40%
	trudno powiedzieć	1	2,5%	6,3%
*wyniki nie sumują się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi				

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Odpowiadając na pytanie dotyczące tematycznych zakresów działania, podmioty biorące udział w badaniu mogły wymienić maksymalnie 3 obszary, jednak często wymieniały ich więcej. Może to wynikać z tego, iż organizacje często bardzo szeroko określają swoje cele statutowe, aby zmaksymalizować możliwości ubiegania się o środki finansowe. 24 z nich zadeklarowały, że zajmują się edukacją i wychowaniem, 17 organizacji działa na rzecz osób niepełnosprawnych, po 16 wskazań pojawiło się przy kulturze i sztuce oraz turystyce i wypoczynku. 14 wskazań dotyczyło pomocy społecznej i usług socjalnych, 13 wskazań – ochrony zdrowia, 11 wskazań pojawiło się przy działaniach sportowych, 10 wskazań dotyczyło przeciwdziałania patologiom. Po 9 wskazań uzyskały prawa człowieka, prawo i jego ochrona, rozwój demokracji i społeczeństwa obywatelskiego oraz promocja miast i regionu. 8 wskazań pojawiło się przy rynku pracy i aktywizacji zawodowej, 6 – przy prawach zawodowych i pracowniczych. Pozostałe wymienione obszary to wsparcie III sektora, ochrona środowiska, zwierząt, obronność państwa, ratownictwo i ochrona ludności oraz integracja międzynarodowa. Obszary wymieniane przez organizacje często jednak są trudno definiowalne, nie mają wyraźnie zaznaczonych granic i wzajemnie się przenikają (tabela 9).

Tabela 9. Obszary działalności podmiotów

Tematyczny obszar działania	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
kultura i sztuka	16	9,1%	40,0%
sport	11	6,3%	27,5%
turystyka, wypoczynek	16	9,1%	40,0%
edukacja, wychowanie	24	13,6%	60,0%
ochrona zdrowia	13	7,4%	32,5%
pomoc społeczna, usługi socjalne	14	8,0%	35,0%
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	17	9,7%	42,5%
rynek pracy, aktywizacja zawodowa	8	4,5%	20,0%
ochrona środowiska, zwierząt	3	1,7%	7,5%
obronność państwa	1	0,6%	2,5%
ratownictwo i ochrona ludności	1	0,6%	2,5%

sprawy zawodowe, pracownicze	6	3,4%	15,0%
prawa człowieka, prawo i jego ochrona	9	5,1%	22,5%
integracja międzynarodowa	3	1,7%	7,5%
rozwój demokracji i społeczeństwa obywatelskiego	9	5,1%	22,5%
wsparcie III sektora	4	2,3%	10,0%
przeciwdziałanie patologiom społecznym	10	5,7%	25,0%
promocja miasta, regionu	9	5,1%	22,5%
inne obszary działania	2	1,1%	5,0%
Ogółem	176*	100,0%	440%

*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia większej liczby odpowiedzi

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Większość badanych podmiotów (77,5%) nie zatrudnia na stałe pracowników, 3 organizacje zatrudniają od 1 do 5 pracowników, 2 organizacje zatrudniają od 6 do 19 pracowników oraz jeden badany podmiot zatrudnia aż 96 pracowników. Występuje tu pełna zgodność z ogólnopolskimi trendami, które wskazują, że organizacje pozarządowe, które dominują w tej próbie badawczej, na ogół nie zatrudniają pracowników z uwagi na niestabilną sytuację finansową. Praca w stowarzyszeniach i fundacjach ma charakter czasowy – „od projektu do projektu”.

Tabela 10. Zatrudnienie pracowników

Liczba osób zatrudnionych w organizacji	N	%
od 1 do 5	3	7,5%
od 6 do 19	2	5%
50 i więcej	1	2,5%
nie zatrudnia	31	77,5%
Ogółem	37	92,5%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Kolejne otwarte pytanie kwestionariusza ankiety dotyczyło specjalistów, których potrzebują organizacje. Aż 13 podmiotów w ogóle nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie, zatem poniższe dane

pochodzą od 27 organizacji. Najwięcej wskazań dotyczyło prawników i radców prawnych. Odpowiedziało tak 9 organizacji, co stanowi 22,5% wszystkich podmiotów biorących udział w badaniu (17% wszystkich odpowiedzi na to pytanie). 5 organizacji potrzebuje psychologów, 4 organizacje potrzebują doradców zawodowych, następnie po 3 organizacje potrzebują pomocy każdej z wymienionych poniżej grup specjalistów:

- doradcy ds. prowadzenia działalności gospodarczej w NGO,
- rehabilitanci,
- lekarze,
- psychoterapeuci.

Po 2 organizacje wskazały specjalistów od prawa pracy, księgowych, informatyków pedagogów oraz doradców Inkubatora Przedsiębiorczości. Inni poszukiwani wykwalifikowani pracownicy to artyści, muzycy zawodowi, specjaliści ds. pozyskiwania funduszy, wydawcy, pedagogowie specjalni, specjaliści ds. kultury, lektorzy języków obcych, wykładowcy, specjaliści ds. promocji, animatorzy społeczni, dietetycy, pracownicy socjalni (tabela 11). Jedna organizacja stwierdziła, że trudno jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Tabela 11. Specjaliści, z jakimi podmioty chciałyby podjąć współpracę

Zapotrzebowanie na specjalistów	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
artyści	1	2,5%	1,9%
specjalista ds. prowadzenia działalności gospodarczej w NGO	3	7,5%	5,7%
specjalista ds. pozyskiwania funduszy	1	2,5%	1,9%
wydawca	1	2,5%	1,9%
doradca ds. prawa pracy	2	5,0%	3,8%
doradca zawodowy	4	10,0%	7,5%
pedagog specjalny	1	2,5%	1,9%
prawnik, radca prawny	9	22,5%	17,0%
księgowy	2	5,0%	3,8%
rehabilitant	3	7,5%	5,7%

specjalista ds. kultury	1	2,5%	1,9%
pedagog	2	5,0%	3,8%
lektor języków obcych	1	2,5%	1,9%
informatyk	2	5,0%	3,8%
wykładowcy	1	2,5%	1,9%
Inkubator Przedsiębiorczości	2	5,0%	3,8%
lekarze	3	7,5%	5,7%
psycholog	5	12,5%	9,4%
psychoterapeuta	3	7,5%	5,7%
muzycy zawodowi	1	2,5%	1,9%
specjalista ds. promocji	1	2,5%	1,9%
animatorzy społeczni	1	2,5%	1,9%
dietetycy	1	2,5%	1,9%
pracownik socjalny	1	2,5%	1,9%
trudno powiedzieć	1	2,5%	1,9%
Ogółem	53*	132,5%	100,00%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Na pytanie dotyczące najbardziej pożądaných u pracowników podmiotów ekonomii społecznej umiejętności i kwalifikacji odpowiedziały jedynie 22 organizacje. Najwięcej spośród nich (4) wskazało, że chciałyby posiadać kwalifikacje w zakresie doradztwa biznesowego. Po 3 organizacje wskazały na potrzebę posiadania ludzi ze specyficznymi kwalifikacjami i uprawnieniami zawodowymi adekwatnymi do działań organizacji oraz z dużą wiedzą merytoryczną. Inne wymieniane umiejętności i kwalifikacje to: doświadczenie w pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem, zdolności artystyczne, rekonwersja kadr wojskowych, doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi, negocjacje, mediacje, empatia, wykształcenie wyższe akademickie, otwartość, osobowość, wiedza na temat ngo, wykształcenie wyższe muzyczne, doświadczenie w pracy w III sektorze. Jedna z organizacji stwierdziła, że trudno powiedzieć, jakie kwalifikacje i umiejętności wspomogłyby organizację.

Tabela 12. Umiejętności i kwalifikacje współpracujących specjalistów

Pożądane umiejętności i kwalifikacje	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
doświadczenie w pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem	1	2,5%	3,3%
artystyczne	1	2,5%	3,3%
rekonwersja kadr	1	2,5%	3,3%
doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi	1	2,5%	3,3%
negocjacje	1	2,5%	3,3%
mediacje	1	2,5%	3,3%
empatia	1	2,5%	3,3%
wykształcenie wyższe akademickie	1	2,5%	3,3%
wiedza na temat ngo	1	2,5%	3,3%
doradcze w zakresie biznesowym	4	10%	13,3%
umiejętności komunikacyjne	2	5%	6,7%
otwartość	1	2,5%	3,3%
osobowość	1	2,5%	3,3%
doświadczenie	2	5%	6,7%
wiedza merytoryczna	3	7,5%	10,0%
znajomość prawa krajowego i międzynarodowego	2	5%	6,7%
wykształcenie wyższe muzyczne	1	2,5%	3,3%
specjalistyczne kwalifikacje/uprawnienia zawodowe	3	7,5%	10,0%
doświadczenie w pracy w III sektorze	1	2,5%	3,3%
trudno powiedzieć	1	2,5%	3,3%
Ogółem	30*	100,0%	75,0%

*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

42,5% badanych podmiotów nigdy nie korzystała z pomocy wolontariuszy. 30% organizacji korzysta jednak z takiej pomocy okresowo, a 22,5% stale (tabela 13).

Tabela 13. Pomoc wolontariuszy

Czy organizacja korzystała z pomocy wolontariuszy?	N	%
stale korzysta z pomocy wolontariuszy	9	22,5%
czasowo korzysta z pomocy wolontariuszy	12	30,0%
w przeszłości korzystała z pomocy wolontariuszy, ale obecnie nie korzysta	2	5,0%
nie korzystała z pomocy wolontariuszy	17	42,5%
Ogółem	40	100,0%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Podmioty ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim nie korzystają z pomocy wolontariuszy, nawet jeśli nie zatrudniają na stałe pracowników. Zestawienie danych na temat zatrudnienia i korzystania z pomocy wolontariuszy świadczy o tym, że organizacje działają najprawdopodobniej wykorzystując tylko i wyłącznie aktywność swoich członków.

Tabela 14. Liczba zatrudnionych osób a korzystanie z pomocy wolontariuszy

		Czy organizacja korzystała z pomocy wolontariuszy?				Ogółem
		stale korzysta z pomocy wolontariuszy	czasowo korzysta z pomocy wolontariuszy	w przeszłości korzystała z pomocy wolontariuszy, ale obecnie nie korzysta	nie korzystała z pomocy wolontariuszy	
liczba osób zatrudnionych w organizacji	od 1 do 5	2	0	0	1	3
	od 6 do 19	0	1	0	1	2
	50 i więcej	0	1	0	0	1
	nie	7	7	2	15	31
Ogółem		9	9	2	17	37

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Informacje na temat źródeł finansowania wskazują, że organizacje najczęściej wykorzystują jako źródło finansowania składki członkowskie (80%) oraz sięgają po pieniądze publiczne - samorządowe (środki gminy, powiatu lub samorządu wojewódzkiego) – 57,5% badanych podmiotów, a także finansują bieżącą działalność z darowizn od osób fizycznych (50%) oraz firm i instytucji (40%). 17,5% organizacji korzysta ze środków Funduszy Strukturalnych UE oraz 12,5% korzysta ze źródeł publicznych - rządowych (z ministerstwa, rządu, od wojewodów). Natomiast żadna z badanych organizacji nie czerpała środków z odpłatnej działalności statutowej organizacji i tylko dwie z działalności gospodarczej (tabela 15). Dominujące w próbie badawczej stowarzyszenia najczęściej korzystają ze składek członkowskich, źródeł samorządowych i darowizn, zarówno od osób prywatnych, jak też firm i instytucji. Ośrodki pomocy społecznej najczęściej korzystają ze źródeł finansowania rządowych, samorządowych oraz unijnych. 10 podmiotów wskazało, że mają jedno źródło finansowania, natomiast pozostałe wskazują od 2 do 8 różnych źródeł finansowania, a zatem średnio podmioty ekonomii społecznej powiatu ostródzkiego mają 3,4 źródła finansowania. Powyższe dane świadczą o średnim poziomie dywersyfikacji źródeł finansowania. Dziewięć organizacji odniosło się do drugiej części pytania o finansowanie, dotyczącej dominujących źródeł. Cztery spośród tych podmiotów wskazały na pieniądze samorządowe jako dominujące źródło finansowania, natomiast pozostałe organizacje wskazały środki rządowe oraz darowizny od osób fizycznych (poza wpływami z 1%).

W planowaniu finansów podmiotów ekonomii społecznej ważne uwzględnianie ryzyka związanego z ograniczaniem finansowania do jednego „stałego” źródła. Przyjmuje się, że 70% środków z jednego źródła jest granicą, która pozwala zachować niezależność organizacji. Większa ilość źródeł finansowania daje większe poczucie bezpieczeństwa w przypadku nagłego ograniczenia lub braku środków od jednego stałego „sponsora”. Jeżeli organizacja nie ma alternatyw w pozyskiwaniu środków z innych źródeł, to pod znakiem zapytania staje dalsze jej funkcjonowanie. Dlatego dywersyfikacja posiadanych środków finansowych jest bardzo ważnym aspektem zarządzania finansami tego typu podmiotów. Jedną z alternatyw, dotychczas słabo wykorzystywaną przez organizacje pozarządowe, jest prowadzenie działalności gospodarczej.

Tabela 15. Źródła finansowania

Źródła finansowania podmiotu	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	

źródła publiczne - rządowe (z ministerstwa, rządu, od wojewodów)	5	3,6%	12,5%
środki Funduszy Strukturalnych UE	7	5,1%	17,5%
źródła samorządowe (środki gminy, powiatu lub samorządu wojewódzkiego)	23	16,8%	57,5%
wsparcie od innych krajowych organizacji pozarządowych	2	1,5%	5,0%
wsparcie od innych zagranicznych organizacji pozarządowych	1	0,7%	2,5%
darowizny od osób fizycznych (poza wpływami z 1%)	20	14,6%	50,0%
darowizny od firm i instytucji	16	11,7%	40,0%
składki członkowskie	32	23,4%	80,0%
dochody z kampanii, zbiórek publicznych, akcji charytatywnych (np. cegiełki)	4	2,9%	10,0%
odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, lokaty, udziały	13	9,5%	32,5%
dochody z majątku (np. wynajmu lokali)	1	0,7%	2,5%
dochody z działalności gospodarczej	2	1,5%	5,0%
dochody z przekazania 1% podatku	11	8,0%	27,5%
Ogółem	137	100,00%	342,5%
*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi			

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

W pytaniu kwestionariuszowym dotyczącym jednostek wspierających organizacje najczęściej wymieniana jest miasto (13 wskazań), następnie powiat (12 wskazań), gmina (11 wskazań) oraz województwo (6 wskazań). Inne wymienione co najmniej raz jednostki to firmy prywatne działające na danym terenie, organizacje pozarządowe, urzędy pracy, Warmińsko-Mazurska Federacja Sportu, Polski Związek Orientacji Sportowej, PCPR, MOPS/GOPS, centrala rodzimej organizacji, szkoły, PZN Okręg W-M, Bank Żywności, Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, nadleśnictwa, biblioteki, WMSON, PFRON/NFZ, ESWIP/CWOP.

Wciąż jeszcze niewielkie jest wsparcie ze strony przedsiębiorstw. Jest to odzwierciedlenie tendencji ogólnokrajowych – nieliczni prywatni przedsiębiorcy dopiero powoli nabierają przekonania, że prowadzenia tzw. społecznie odpowiedzialnego biznesu jest koniecznością i w dłuższej perspektywie

czasowej jest opłacalne. Natomiast najbardziej widoczne i najlepiej oceniane jest dla połowy badanych organizacji wsparcie otrzymywane z jednostek samorządu terytorialnego.

W Polsce pewien kłopot stanowi to, że koncepcje i działania w ramach ekonomii społecznej dopiero pojawiają się w świadomości przedsiębiorców oraz organizacji społecznych, na bazie wzorców przenikających z innych krajów UE. Tymczasem rozwiązania przyjmowane w innych krajach wymagają pewnego przystosowania do lokalnych warunków. Do tego z kolei jest potrzebne wzajemne poznanie się sektorów prywatnego i społecznego. Jest to proces czasochłonny, a polskie organizacje i przedsiębiorcy znajdują się dopiero w początkowej jego fazie. To stwarza pewne kłopoty, ale jednocześnie daje okazję do tworzenia nowych kreatywnych rozwiązań w zakresie podejmowania i rozwijania współpracy, dostosowanych do wymagań rynku, potrzeb społecznych i biznesowych w poszczególnych regionach.

Tabela 16. Jednostki wspierające organizacje

Typ jednostki		Liczebność
firmy	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	1
gmina	słabo	2
	średnio	4
	bardzo	5
powiat	słabo	0
	średnio	6
	bardzo	6
województwo	słabo	3
	średnio	1
	bardzo	2
miasto	słabo	2
	średnio	8
	bardzo	3
organizacje pozarządowe	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
urząd pracy	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
Warmińsko-Mazurska Federacja Sportu	słabo	1
	średnio	0
	bardzo	0
Polski Związek Orientacji Sportowej	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
PCPR	słabo	0
	średnio	1

	bardzo	1
	słabo	0
MOPS/GOPS	średnio	5
	bardzo	2
centrala organizacji	słabo	1
	średnio	0
	bardzo	0
szkoły	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
PZN Okręg W-M	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
Bank Żywności	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych	słabo	1
	średnio	0
	bardzo	0
nadleśnictwa	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
biblioteki	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
WMSON	słabo	0
	średnio	2
	bardzo	0
PFRON/NFZ	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
ESWIP/CWOP	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Podmioty biorące udział w badaniu na ogół oceniają własną sytuację finansową średnio (57,5%) lub dobrze (20%). Tylko 4 organizacje określiły swoją sytuację finansową jako bardzo złą i jedna jako złą (tabela 17). Jedna organizacja w ogóle nie odniosła się do tego pytania.

Tabela 17. Ocena obecnej sytuacji w organizacji ze względu na sytuację finansową

Sytuacja finansowa organizacji	N	%
bardzo źle	4	10,0

źle	1	2,5
średnio	23	57,5
dobrze	8	20,0
bardzo dobrze	3	7,5
Ogółem	39	97,5

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Ze względu na inne czynniki wymienione w tabeli 20 organizacje na ogół swoją sytuację oceniają dobrze (182 wskazania) lub średnio (131 wskazań). Najlepiej są oceniane obszary, których realizacja w pełni zależy od organizacji, czyli wypełnianie celów statutowych oraz jakość usług świadczonych przez organizację. Ponadto dobrze oceniana jest także jakość współpracy z instytucjami publicznymi i samorządowymi, wizerunek organizacji w otoczeniu społecznym, jakość zarządzania finansami oraz sytuacja finansowa. Właściwie nie ma obszarów, które byłyby oceniane jednoznacznie źle. Jedynie stan wyposażenia materialnego oraz sytuacja finansowa zostały ocenione nisko przez 5 podmiotów (tabela 18).

Tabela 18. Ocena obecnej sytuacji w organizacji

Czynniki podlegające ocenie		N	%
sytuacja finansowa organizacji	bardzo źle	4	10,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	23	57,5%
	dobrze	8	20,0%
	bardzo dobrze	3	7,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%
pozytywne oddziaływanie organizacji na środowisko	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	10	25,0%
	dobrze	13	32,5%
	bardzo dobrze	9	22,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	2	5,0%
wypełnianie celów statutowych	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	5	12,5%
	dobrze	16	40,0%
	bardzo dobrze	15	37,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%

	nie dotyczy	0	0,0%
stan wyposażenia materialnego	bardzo źle	1	2,5%
	źle	4	10,0%
	średnio	16	40,0%
	dobrze	11	27,5%
	bardzo dobrze	4	10,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%
kompetencje pracowników	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	12	30,0%
	bardzo dobrze	13	32,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	6	15,0%
kompetencje wolontariuszy	bardzo źle	0	0,0%
	źle	2	5,0%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	4	10,0%
	bardzo dobrze	6	15,0%
	trudno powiedzieć	3	7,5%
	nie dotyczy	16	40,0%
poziom zarobków	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	7	17,5%
	dobrze	2	5,0%
	bardzo dobrze	1	2,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	23	57,5%
jakość zarządzania finansami	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	5	12,5%
	dobrze	18	45,0%
	bardzo dobrze	12	30,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	0	0,0%
współpraca organizacji z instytucjami publicznymi i samorządowymi	bardzo źle	0	0,0%
	źle	4	10,0%
	średnio	12	30,0%
	dobrze	9	22,5%
	bardzo dobrze	9	22,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
współpraca organizacji z innymi podobnymi organizacjami	nie dotyczy	1	2,5%
	bardzo źle	0	0,0%
	źle	5	12,5%
	średnio	13	32,5%
	dobrze	9	22,5%
	bardzo dobrze	7	17,5%
	trudno powiedzieć	2	5,0%
nie dotyczy	0	0,0%	

jakość usług świadczonych przez organizację	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	18	45,0%
	bardzo dobrze	12	30,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	1	2,5%
zdolność do konkurowania z innymi podobnymi podmiotami	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	9	22,5%
	dobrze	19	47,5%
	bardzo dobrze	3	7,5%
	trudno powiedzieć	2	5,0%
	nie dotyczy	3	7,5%
nadzieje na rozwój organizacji	bardzo źle	1	2,5%
	źle	2	5,0%
	średnio	7	17,5%
	dobrze	20	50,0%
	bardzo dobrze	5	12,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	1	2,5%
wizerunek organizacji w społeczeństwie (w tym wśród potencjalnych odbiorców)	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	22	55,0%
	bardzo dobrze	9	22,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

W odpowiedziach na pytanie o najczęściej pojawiające się problemy w działalności organizacji, zdania były podzielone. Do najbardziej odczuwalnych barier należy nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub z innych źródeł (33 odpowiedzi), jak też biurokracja urzędów (34 odpowiedzi). Inną wyraźnie odczuwalnym problemem są trudności w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności (33 odpowiedzi). Raczej i zdecydowanie nieodczuwalne są problemy wynikające ze znużenia i/lub wypalenia liderów i/lub osób zaangażowanych w działalności organizacji (21 odpowiedzi), jak też konfliktów, zarówno wewnątrz organizacji (29 odpowiedzi), jak też z lokalnymi władzami (25 odpowiedzi). Nieodczuwalne są też konflikty i kłopoty we współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi (26 odpowiedzi) oraz konflikty z instytucjami i innymi jednostkami spoza środowiska pozarządowego (24 odpowiedzi). Natomiast inny wymieniany przez organizacje odczuwalny problem to niejasne reguły współpracy z administracją publiczną.

Tabela 19. Problemy w działalności organizacji

Problemy w poszczególnych obszarach		N	%
nadmiernie rozbudowana biurokracja urzędów	zdecydowanie odczuwalne	22	55,0%
	raczej odczuwalne	12	30,0%
	raczej nieodczuwalne	1	2,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	1	2,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub innych źródeł	zdecydowanie odczuwalne	23	57,5%
	raczej odczuwalne	10	25,0%
	raczej nieodczuwalne	3	7,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	0	0,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
trudności w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności	zdecydowanie odczuwalne	20	50,0%
	raczej odczuwalne	13	32,5%
	raczej nieodczuwalne	3	7,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	0	0,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
znużenie i/lub wypalenie liderów i/lub osób zaangażowanych w działalność organizacji	zdecydowanie odczuwalne	2	5,0%
	raczej odczuwalne	11	27,5%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	9	22,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
częsta rotacja pracowników i/lub wolontariuszy	zdecydowanie odczuwalne	5	12,5%
	raczej odczuwalne	3	7,5%
	raczej nieodczuwalne	6	15,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	12	30,0%
	trudno powiedzieć	9	22,5%
trudności w pozyskaniu wolontariuszy	zdecydowanie odczuwalne	5	12,5%
	raczej odczuwalne	6	15,0%
	raczej nieodczuwalne	10	25,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	6	15,0%
	trudno powiedzieć	9	22,5%
trudności w zaangażowaniu i zmotywowaniu pracowników i/lub wolontariuszy	zdecydowanie odczuwalne	4	10,0%
	raczej odczuwalne	7	17,5%
	raczej nieodczuwalne	12	30,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	6	15,0%
	trudno powiedzieć	7	17,5%
niejasne przepisy regulujące działalność organizacji lub ich brak	zdecydowanie odczuwalne	3	7,5%
	raczej odczuwalne	9	22,5%
	raczej nieodczuwalne	14	35,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	8	20,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
konflikty wewnątrz organizacji	zdecydowanie odczuwalne	1	2,5%
	raczej odczuwalne	6	15,0%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	16	40,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
konflikty lub brak współpracy z innymi organizacjami	zdecydowanie odczuwalne	2	5,0%
	raczej odczuwalne	5	12,5%

pozarządowymi	raczej nieodczuwalne	15	37,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	11	27,5%
	trudno powiedzieć	2	5,0%
konflikty z instytucjami/innymi jednostkami spoza środowiska pozarządowego	zdecydowanie odczuwalne	3	7,5%
	raczej odczuwalne	5	12,5%
	raczej nieodczuwalne	15	37,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	9	22,5%
konflikty z władzą lokalną	trudno powiedzieć	3	7,5%
	zdecydowanie odczuwalne	7	17,5%
	raczej odczuwalne	3	7,5%
	raczej nieodczuwalne	12	30,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	13	32,5%
niejasne reguły współpracy z administracją publiczną	trudno powiedzieć	1	2,5%
	zdecydowanie odczuwalne	4	10,0%
	raczej odczuwalne	13	32,5%
	raczej nieodczuwalne	10	25,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	5	12,5%
trudności w dostępie do ważnych informacji	trudno powiedzieć	3	7,5%
	zdecydowanie odczuwalne	2	5,0%
	raczej odczuwalne	13	32,5%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	8	20,0%
brak wsparcia ze strony podmiotów odpowiedzialnych za ES w regionie/miejscowości	trudno powiedzieć	1	2,5%
	zdecydowanie odczuwalne	4	10,0%
	raczej odczuwalne	14	35,0%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	5	12,5%
inne odczuwalne problemy	trudno powiedzieć	0	0,0%
	zdecydowanie odczuwalne	0	0,0%
	raczej odczuwalne	0	0,0%
	raczej nieodczuwalne	0	0,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	0	0,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Kolejne pytanie kwestionariusza ankiet dotyczyło znaczenia współpracy z innymi podmiotami. Najbardziej znacząca okazała się współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego (25 wskazań) oraz z mieszkańcami okolicy, w której działają organizacje (23 wskazania). 13 podmiotów deklaruje współpracę z firmami, a 18 z instytucjami publicznymi, jednak równocześnie 6 badanych podmiotów zadeklarowało, że nie współpracuje z instytucjami publicznymi, podobnie kształtuje się sytuacja współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, co potwierdza też uzyskane wcześniej dane o otrzymywanym raczej niewielkim wsparciu ze strony lokalnych firm. Aż 10 organizacji nie współpracuje z mediami.

Jeśli chodzi o współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, jako bardzo znaczącą określa ją 19 organizacji, jako raczej znaczącą 6 organizacji, 2 oceniają tę współpracę jako

nieznaczającą, wcale takiej współpracy nie podejmuje 1 organizacja. Współpracę z instytucjami publicznymi, jako bardzo znaczącą oceniają 2 podmioty. Współpracę z okolicznymi mieszkańcami za bardzo znaczącą uznaje 6 organizacji. Kooperację z lokalnymi przedsiębiorcami tylko 2 podmioty uznają za bardzo znaczącą. Współpracę z mediami 4 organizacje uznają za bardzo znaczącą. Z innymi podmiotami ekonomii społecznej swoją współpracę uznają za bardzo znaczącą 3 organizacje.

Tabela 20. Znaczenie współpracy z innymi podmiotami

Współpracza z:	NIE	TAK				BRAK ODP.	OGÓLEM
		Nieznacząca	Raczej nieznacząca	Raczej znacząca	Bardzo znacząca		
1. jednostki samorządu terytorialnego	1	1	1	19	6	12	40
2. instytucje publiczne (w tym urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej)	6	3	3	16	2	10	40
3. mieszkańcy miejscowości/okolicy	2	1	2	17	6	12	40
4. lokalni przedsiębiorcy	6	6	4	11	2	11	40
5. media	10	0	0	12	4	14	40
6. podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe	4	1	1	16	3	15	40

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Jedno z pytań dotyczyło także zadowolenia ze współpracy z ww. podmiotami. Z jednostkami samorządu terytorialnego podejmują współpracę 35 organizacje, z tego aż 30 jest zadowolonych z tej współpracy. 28 organizacji współpracuje z instytucjami publicznymi, z czego 27 deklaruje swoje zadowolenie z tej współpracy. 35 podmiotów współpracuje okolicznymi mieszkańcami i z tego 33 jest zadowolonych. Z lokalnymi przedsiębiorcami współpracuje 25 organizacji i z tego 20 deklaruje swoje zadowolenie ze współpracy. Z mediami współpracują 23 podmioty i wszystkie są zadowolone z tej kooperacji. 29 organizacji współpracuje także z innymi podmiotami ekonomii społecznej, przy czym 28 deklaruje swoje zadowolenie z tej współpracy. Podsumowując, jeśli podmioty ekonomii społecznej podejmują współpracę z innymi jednostkami, to na ogół są z niej zadowolone.

Tabela 21. Stopień zadowolenia ze współpracy z innymi podmiotami

Współpracza z:	NIE	TAK				BRAK ODP.	OGÓLEM
		Niezadowoleni	Raczej niezadowoleni	Raczej zadowoleni	Bardzo zadowoleni		

1. jednostki samorządu terytorialnego	1	2	3	27	3	4	40
2. instytucje publiczne (w tym urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej)	6	0	1	24	3	6	40
3. mieszkańcy miejscowości/okolicy	2	0	2	27	6	3	40
4. lokalni przedsiębiorcy	6	1	4	17	3	9	40
5. media	10	0	0	19	4	7	40
6. podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe	4	0	1	24	4	7	40

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Plany rozwojowe posiadają 33 spośród badanych organizacji, co stanowi 82,5%. Sześć organizacji deklaruje, że takiego planu nie posiada, ponieważ:

- dopiero pracują nad nową strategią,
- duży odsetek członków umiera (Związek Kombatantów),
- brakuje źródeł finansowania na kolejny okres,
- działają intuicyjnie.

Tabela 22. Plan perspektywy rozwoju

Czy organizacja ma opracowany plan perspektywy rozwoju?	N	%
Tak	33	82,5%
Nie	6	15%
Ogółem	39	97,5%
brak odpowiedzi	1	2,5%
Ogółem	40	100%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

PODSUMOWANIE

Reasumując, w badaniu wzięło udział 40 organizacji, wśród których najwięcej było stowarzyszeń. Najwięcej podmiotów biorących udział w badaniu miało swoją siedzibę w Ostródzie, ale pojawiły się także organizacje z Liwy, Durąga, Łukty, Stębarka oraz Starych Jabłonek.

Najpopularniejsze obszary działania organizacji to edukacja i wychowanie, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, kultura i sztuka oraz sport i turystyka. Wśród beneficjentów ich działań najczęściej pojawiają się rodziny w trudnej sytuacji, osoby niepełnosprawne oraz bezrobotni, ofiary przemocy i osoby uzależnione.

Biorąc pod uwagę stan zatrudnienia, organizacje pozarządowe najczęściej nie zatrudniają pracowników. Widoczny jest też deficyt pracowników ze specjalistycznymi uprawnieniami i wiedzą, zwłaszcza prawników i radców prawnych, psychologów, doradców zawodowych, ale także specjalistów z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej w III sektorze. Ponad 3/4 badanych organizacji nie korzysta obecnie z pomocy wolontariuszy.

Mając na uwadze źródła finansowania, można zauważyć, że najwięcej podmiotów korzysta ze składek członkowskich, środków publicznych – najczęściej samorządowych oraz darowizn, a także z Funduszy Strukturalnych UE i środków rządowych. Wśród jednostek wspierających najczęściej wymieniane są jednostki samorządu terytorialnego, zwłaszcza na poziomie miasta i powiatu. Organizacje oceniają swoją sytuację finansową na poziomie średnim lub dobrym.

Podmioty ekonomii społecznej na ogół swoją sytuację oceniają dobrze lub bardzo dobrze także ze względu na inne czynniki, takie jak wypełnianie celów statutowych oraz jakość usług świadczonych przez organizację. Dość dobrze jest też oceniana jakość współpracy z instytucjami publicznymi i samorządowymi, wizerunek organizacji w otoczeniu społecznym, sytuacja finansowa i jakość zarządzania finansami. Wśród problemów w funkcjonowaniu podmiotów, najbardziej odczuwalne to nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub z innych źródeł, biurokracja urzędów oraz trudności w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności.

Współpraca najlepiej układa się między organizacjami a jednostkami samorządu terytorialnego oraz mieszkańcami okolicy, w której działają. Większość badanych organizacji posiada plan perspektywy rozwojowej na kolejne lata funkcjonowania, co jest ważne z uwagi na możliwość spojrzenia z dystansu na stawiane cele oraz zgodność realizowanych działań z misją organizacji. Zawsze istnieje także możliwość weryfikowania takiego planu i dostosowywania go do zmieniających się warunków funkcjonowania.

Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzone badania diagnostyczne uzasadniają konieczność opracowania wniosków i rekomendacji zawierających pewne elementy działań, które są wzajemnie ze sobą powiązane i zależne.

Wniosek 1

Samorząd powiatu i samorzady gminne jak do tej pory nie podejmują zbyt wielu działań wspierających rozwój lokalny, z uwzględnieniem rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, tworzenia miejsc pracy, a tym samym ograniczania bezrobocia, zwłaszcza wśród ludzi młodych i po 50 rż.

Rekomendacja 2

Istnieje potrzeba:

- wpływania na pozyskiwanie kapitału zewnętrznego i wewnętrznego (działania promocyjne – targi, wystawy, promocja powiatu poza granicami kraju, organizowanie spotkań z przedsiębiorcami,; wyszukiwanie potencjalnych inwestorów; wyszukiwanie, a następnie udostępnianie terenów pod inwestycje);
- tworzenia miejsc pracy (wykonywanie oraz rozbudowa miejscowej infrastruktury, której funkcjonowanie wymaga zatrudnienia pracowników);
- stosowanie preferencji dla firm lokalnych, np. budowlanych, przy realizacji zamówień w drodze przetargu na wykonawstwo inwestycji komunalnych;
- sprzyjania podejmowaniu działalności gospodarczej i tworzeniu miejsc pracy wydzierżawianie na dogodnych warunkach wolnych obiektów i lokali komunalnych; stosowanie ulg/zwolnień podatkowych dla podmiotów rozpoczynających działalność; pomoc organizacyjna przy rozwiązywaniu problemów związanych z rozpoczęciem działalności; partycypowanie w kosztach zatrudnienia);
- wpływania na decyzje pracodawców, aby nie zmniejszali zatrudnienia (pomoc zakładom pracy będącym przejściowo w trudnej sytuacji ekonomicznej, a rokującym perspektywy rozwoju, w celu zachowania istniejących miejsc pracy; mediacje z pracodawcami w kwestii ograniczenia skali zwolnień grupowych);

Wniosek 2

W badanym powiecie nie jest wykorzystywana klauza społeczna. Jest to instrument znany, ale niestosowany do tej pory.

Rekomendacja 2

Należy zacząć wprowadzać klauzulę społeczną w zamówieniach publicznych oraz promować takie rozwiązania. W związku z tym istnieje konieczność prowadzenia cyklicznych szkoleń, zarówno dla urzędników samorządowych jak również przedstawicieli organizacji pozarządowych na temat zasad wprowadzania klauzuli społecznej. Należy też uelastyczniać zapisy odnośnie klauzul społecznych, odnosząc je nie tylko do ubiegania się o zamówienia, lecz także wykonywania zamówień.

Wniosek 3

Z przeprowadzonych badań focusowych wynika, że dotychczas podejmowane działania ze strony samorządu lokalnego, zwłaszcza instytucji pomocy społecznej na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych nie przynoszą pożądanych rezultatów. W wielu takich środowiskach, zwłaszcza wśród mieszkańców byłych PGR-ów zauważa się występowanie postaw biernych o roszczeniowych.

Rekomendacja 3

Konieczny jest podjęcie następujących działań:

- wzmocnienie i rozwijanie współpracy między ośrodkami pomocy społecznej i urzędami pracy oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji bezrobotnych mieszkańców powiatu,
- kierowanie do robót publicznych i prac interwencyjnych osoby najbardziej zaangażowane w poszukiwanie pracy,
- włączanie służb społecznych w koordynowanie i pozyskiwanie pozamaterialnych form pomocy rodzinom bezrobotnych, poprzez współpracę z różnymi podmiotami ekonomii społecznej
- wzmocnienie indywidualnej pracy socjalnej z rodzinami i osobami, szczególnie z obszaru ubóstwa, korzystającymi od kilku lat z pomocy społecznej.

Wniosek 4

Nikły przepływ informacji na temat ES pomiędzy organizacjami samorządowymi a władzami samorządu lokalnego

Rekomendacja 4

Zapoczątkowanie cyklicznych spotkań poświęconych rozwiązywaniu problemów społecznych oraz tworzyć lokalne, zintegrowane programy wspierania rozwoju gospodarczego. Kadry odpowiedzialne za realizację programów powinny zostać w tym celu przeszkolone. Należy również organizować szkolenia dla kadr urzędów pracy, powiatowych centrów pomocy rodzinie, ośrodków pomocy społecznej, administratorów gospodarstw skarbu państwa, liderów organizacji pozarządowych m.in. w zakresie

opracowywania lokalnych skoordynowanych programów. Władze rządowe i samorządowe powinny szerzej wspierać inicjatywy społeczności lokalnych realizujących zadania mające na celu polepszenia warunków życia mieszkańców.

Wniosek 5

Stosunkowo mała aktywność społeczności lokalnych jest istotnym czynnikiem hamującym rozwój sektora ES w powiecie ostródzkim

Rekomendacja 5

Aktywizacja społeczności lokalnych poprzez działania samorządów terytorialnych, inicjowanie spotkań z lokalnymi NGO oraz instytucjami pomocy i integracji społecznej. Zaprojektowanie systemu działań mających na celu kształcenie oraz wzmacnianie animatorów zmiany społecznej, rozwijanie idei społeczeństwa obywatelskiego poprzez: kampanię promocyjną, program szkoleń oraz warsztatów.

Wniosek 6

Wiele organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu lidzbarskiego jest słabo rozpoznawalnych w środowisku lokalnym, gdyż swoją działalnością obejmują jedynie wybraną kategorię osób i działają w gronie zamkniętym.

Rekomendacja 6

Organizacje pozarządowe powinny prowadzić kampanie informacyjno-promocyjne na temat zakresu, formy i własnych zasad działania poprzez m.in. wydawanie i udostępnianie materiałów informacyjnych dla partnerów instytucji ekonomii społecznej i odbiorców działań projektowych. Organizacje pozarządowe powinny zachęcać społeczność lokalną do wspólnej pracy. Ważne jest, by działania informacyjno-promocyjne były ogólnodostępne i wydawane w sposób atrakcyjny i czytelny.

Wniosek 7

Niewystarczająca współpraca pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej ukierunkowana na tworzenie partnerstw lokalnych.

Rekomendacja 7

Budowanie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej, partnerstw lokalnych, przyjaznego środowiska, w którym PES mają szansę funkcjonować. Wzmocnienie współpracy PES z instytucjami samorządowymi w celu pozyskiwania zleceń. Wnikliwa diagnoza sytuacji rynkowej, znalezienie niszy dla prowadzonej działalności, obszaru usług. Działania powinny być wkomponowane w ogólnospołeczna strategię

rozwoju regionu, a wprowadzenie zapisów o ekonomii społecznej powinno dokonywać się nie tylko na poziomie ustaw, ale też na poziomie strategii rozwoju i innych dokumentów tworzonych przez samorząd lokalny.

Wniosek 8

Jak wynika z ogólnokrajowych danych statystycznych, *prawie połowa (45%) polskich organizacji opiera się na pracy społecznej. Co piąta organizacja (19%) zatrudnia pracowników etatowych (na cały etat lub jego część) – w tym zakresie w ciągu ostatnich dwóch lat nie nastąpiły żadne zmiany*³². Problem ten nie ominął również badanego powiatu. Sytuacja w badanych organizacjach pozarządowych wskazuje na bardzo niski poziom zatrudnienia, co nie zapewnia stabilności funkcjonowania tych podmiotów. Przy tym badane organizacje rzadko korzystają także z pomocy wolontariuszy. Ta sytuacja ogranicza możliwości rozwoju i efektywność podejmowanych działań w perspektywie długofalowej.

Rekomendacja 8

Rolą instytucji wspierających w tym przypadku jest nie tylko stwarzanie możliwości zatrudnienia większej liczby osób w organizacjach poprzez zapewnienie odpowiedniej puli środków na ten cel, ale także uświadamianie organizacjom, że niezależnie od ich rozmiaru, istnieje potrzeba wprowadzenia całościowego systemu zarządzania zasobami ludzkimi, dopasowanego do potrzeb. Konieczne wydaje się organizowanie szkoleń o takiej tematyce dla liderów podmiotów ekonomii społecznej.

Wniosek 9

W organizacjach brak wykwalifikowanych kadr – zwłaszcza prawników i radców prawnych, ale także doradców biznesowych, czy wykwalifikowanych pracowników podejmujących działania zgodne z celami danej organizacji (artyści, lekarze, animatorzy, wykładowcy, lektorzy).

Rekomendacja 9

Konieczny jest rozwój świadomości partnerów budowy ekonomii społecznej w powiecie i tworzenie możliwości współpracy między nimi. Realizatorami tego działania powinny być samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne, szkoły wyższe, jak też same podmioty ekonomii społecznej. Cel ten może być zrealizowany poprzez:

³² Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – raport z badania 2012, Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2013, s. 69-70.

- organizację szkoleń na temat ekonomii społecznej skierowanych do specjalistów z poszczególnych dziedzin,
- podnoszenie kompetencji profesjonalnych kadr podmiotów ekonomii społecznej w ramach szkoleń i studiów podyplomowych (tworzenie kierunków kształcenia i specjalności zgodnych z potrzebami sektora),
- działania informacyjno-edukacyjne skierowane do wykwalifikowanych specjalistów ukierunkowane na zachęcanie do współpracy z III sektorem.

Wniosek 10

Badane organizacje pozarządowe nie prowadzą działalności gospodarczej, która mogłaby być alternatywnym źródłem finansowania działań (działalność prowadzi jedynie 19 organizacji spośród 258 działających w powiecie). Najczęstszą przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak odpowiednich kompetencji (zdolności myślenia w kategoriach ekonomicznych, przedsiębiorczości, wyczucia rynku pracy, konsekwencji w działaniu prospołecznym, kreatywności w poszukiwaniu innowacyjnych rozwiązań) i zasobów (finansowych, rzeczowych, ludzkich). Nie podejmują się tego rozwiązania organizacje nieposiadające kapitału, pracowników, doświadczenia w zarządzaniu. Podobna tendencja utrzymuje się od ośmiu lat w całym kraju³³.

Rekomendacja 10

Należy wzbogacać wiedzę członków i pracowników organizacji na temat możliwości i korzyści z prowadzenia działalności gospodarczej w ramach III sektora, jak też konkretnych rozwiązań dotyczących samego zarządzania w biznesie. Można to osiągnąć poprzez:

- organizowanie akcji promocyjnych służących naświetleniu korzyści, jakie może przynieść organizacji i jej otoczeniu prowadzenie działalności gospodarczej,
- organizowanie szkoleń tematycznych dotyczących prowadzenia biznesu społecznego dla przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej,
- wspieranie powstawania spółdzielni socjalnych, które z założenia łączą w swoim istnieniu cele społeczne z celami biznesowymi i mogą stanowić swego rodzaju wzór do naśladowania dla stowarzyszeń i fundacji,
- promowanie dobrych praktyk w tym zakresie.

³³ Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – raport z badania 2012, Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2013, s. 205.

Wniosek 11

Poważną przeszkodą funkcjonowania podmiotów ES jest nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub z innych źródeł, jak też biurokracja urzędów, co z kolei skutkuje trudnościami w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności.

Rekomendacja 11

Najkorzystniejsze byłoby uproszczenie procedur ubiegania się o dofinansowanie, jak też rozliczania otrzymanych środków, jednak temu problemowi można też zaradzić poprzez usprawnianie istniejącego systemu doradztwa oraz przygotowanie kadr doradztwa do wdrażania nowych rozwiązań w zakresie zarządzania projektami.

Wniosek 12

Należy wzmocnić praktykowane aktualnie i sprawdzone działania informacyjno-promocyjne.

Rekomendacja 12

Na przykład poprzez tworzenie atrakcyjnych wizualnie i systematycznie uaktualnianych stron www podmiotów ekonomii społecznej działających w powiecie ostródzkim

Wniosek 13

Włączenie proponowanego działania do głównego nurtu polityki regionu.

Rekomendacja 13

Rzesłanie raportu nt stanu diagnozy ekonomii społecznej do badanych podmiotów tj. Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej oraz przedstawicieli Stowarzyszenia ESWIP, pozarządowych powiatu ostródzkiego.

Największe bariery rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim

1. Brak ujednoliconego systemu informacji; w tym solidnie przygotowanej i ogólnie dostępnej sprawozdawczości dotyczącej zakresu aktualnych działań PES w powiecie.
2. Postawa roszczeniowa i wyczekująca na pomoc mieszkańców osiedli byłych PGR-ów, którzy wskazują znikome zainteresowanie poszukiwaniem zatrudnienia i wolą być wspierani finansowo przez instytucje pomocowe.
3. Nikły przepływ informacji na temat ES pomiędzy organizacjami samorządowymi a władzami samorządu lokalnego
4. Brak w dokumentach strategicznych powiatu bezpośrednich zapisów dotyczących ekonomii społecznej i działań ukierunkowanych na wsparcie podmiotów ekonomii społecznej.
5. Nieadekwatna do potrzeb mieszkańców powiatu liczba istniejących Spółdzielni Socjalnych i Klubów Integracji Społecznej.
6. Niewykorzystywanie klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych.
7. Brak zaplecza organizacyjno-lokalowego a także niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry w dziedzinie ekonomii społecznej, zwłaszcza odczuwalny brak specjalistów w zakresie prowadzenia pełnej księgowości, rachunkowości i finansów III sektora oraz obsługi prawnej.
8. Nikłe wykorzystanie przez podmioty ekonomii społecznej działalności gospodarczej jako potencjalnego źródła finansowania ich działań, spowodowane głównie trudnościami w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności gospodarczej.
9. Nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub z innych źródeł, jak też biurokracja urzędów.
10. Deficyt kluczowych kompetencji (wiedzy teoretycznej na temat ekonomii społecznej, a przede wszystkim umiejętności praktycznych – sprostania procedurom formalno-prawnym prowadzenia tego typu działalności, z uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych i tworzenia partnerstw lokalnych w celu zwiększenia efektywności podejmowanych działań potencjalnych pracowników sektora ekonomii społecznej).
11. Liczne bariery ograniczające możliwości zatrudnienia w stowarzyszeniach i fundacjach. Należą do nich: niskie nakłady finansowe na tworzenie miejsc pracy w sektorze organizacji pozarządowych, nieprzejrzyste i skomplikowane procedury prawne dotyczące zatrudniania, niewystarczające kwalifikacje i kompetencje potencjalnych pracowników z punktu widzenia liderów organizacji pozarządowych. Ponadto działania podejmowane w ramach projektów

często nie gwarantują poczucia stabilności finansowej w dłuższym okresie czasu, a tym samym stałości zatrudnienia.

12. Niska współpraca wysoko wykwalifikowanych specjalistów z III sektorem .

Bibliografia

1. Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla powiatu ostródzkiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016
2. Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie za rok 2011
3. Diagnoza Prospektywna Stanu Powiatu Ostródzkiego
4. Jelonek M., *Teorie socjologiczne a ekonomia społeczna*; [w:] Wokół ekonomii społecznej, red. M. Frączek, J. Hausner, S. Mazur, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2012
5. Leszkiewicz A., *Miejsce przedsiębiorstw społecznych w strategiach rozwoju gospodarczego*, (w:) Wspieranie ekonomii społecznej, red. J. Hausner, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2008
6. Lokalny System Wspierania Dziecka I Rodziny W Powiecie Ostródzkim Na Lata 2010 – 2015
7. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie warmińsko – mazurskim w 2012 r., WUP Olsztyn, kwiecień 2013
8. Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – raport z badania 2012, Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2013
9. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy W Rodzinie Orasz Ochrony Ofiar Przemocy W Rodzinie W Powiecie Ostródzkim Na Lata 2011 – 2015
10. Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych W Powiecie Ostródzkim Na Lata 2011-2013
11. Program Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostródzkiego
12. Przewłocka J., Adamiak P., Zając A., *Życie codzienne organizacji pozarządowych w Polsce*, Stowarzyszenie Klon/Jawo, Warszawa 2012
13. Raport otwarcia - analiza podmiotów i systemu wparcia podmiotów ekonomii społecznej w powiecie ostródzkim
14. Sałustowicz P., *Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej*; (w:) *Ekonomia społeczna. Perspektywa rynku pracy i pomocy społecznej*, red. J. Staręga-Piasek, Instytut Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 2007
15. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostróda na lata 2012-2018

16. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Ostródzkim do 2013
17. Strategia Rozwoju Powiatu Ostródzkiego do roku 2015
18. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2008 – 2020

Wykorzystane strony internetowe

www.ekonomiaspoleczna.pl

<http://www.pb.pl/3265517,76906,mpips-w-lipcu-stopa-bezrobocia>

<http://pup.ostroda.ibip.pl/public>

<http://wartowiedziec.org/index.php/start/aktualnosci/13997>

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne powiatu ostródzkiego za rok 2011

Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane w rejestrze REGON według powiatów w latach 2011-2012

Tabela 3. Pracujący w powiecie ostródzkim

Tabela 4. Typ podmiotu

Tabela 5. Typ podmiotu i rok rejestracji

Tabela 6. Miejscowość, w której mieści się siedziba podmiotu

Tabela 7. Terytorialny zakres działania organizacji

Tabela 8. Beneficjenci podmiotów ekonomii społecznej

Tabela 9. Obszary działalności podmiotów

Tabela 10. Zatrudnienie pracowników

Tabela 11. Specjaliści, z jakimi podmioty chciałyby podjąć współpracę

Tabela 12. Umiejętności i kwalifikacje współpracujących specjalistów

Tabela 13. Pomoc wolontariuszy

Tabela 14. Liczba zatrudnionych osób a korzystanie z pomocy wolontariuszy

Tabela 15. Źródła finansowania

Tabela 16. Jednostki wspierające organizacje

Tabela 17. Ocena obecnej sytuacji w organizacji ze względu na sytuację finansową

Tabela 18. Ocena obecnej sytuacji w organizacji

Tabela 19. Problemy w działalności organizacji

Tabela 20. Znaczenie współpracy z innymi podmiotami

Tabela 21. Stopień zadowolenia ze współpracy z innymi podmiotami

Tabela 22. Plan perspektywy rozwoju

Rysunek 1. Stopa bezrobocia w powiecie ostródzkim na tle województwa i kraju w latach 2007-2012

ANEKS METODOLOGICZNY

**Scenariusz wywiadu fokusowego nt.
Diagnozy ekonomii społecznej i jej otoczenia
w powiecie ostródzkim**

Grupa – członkowie Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej oraz przedstawiciele
Stowarzyszenia ESWIP powiatu ostródzkiego

A. Część wstępna

- Moderator przedstawia siebie. Informuje o celu spotkania oraz jego programie.
- Moderator podkreśla ważność szczerych i uczciwych odpowiedzi – informuje, że nie ma dobrych i złych odpowiedzi.
- Moderator informuje respondentów o nagrywaniu.
- Moderator zapewnia o anonimowości wypowiedzi.
- Moderator informuje uczestników badania, że zebrane informacje zostaną przedstawione tylko w wynikach zbiorczych – bez możliwości przypisania odpowiedzi do poszczególnych osób.
- Moderator prosi respondentów o przedstawienie siebie, swojego stanowiska oraz instytucji, którą reprezentują główna misja instytucji, źródła finansowania działań – 2-3 zdania

B. Główne problemy życia w powiecie ostródzkim

Moderator prosi o wypowiedzenie się na temat ogólnej sytuacji w powiecie lidzbarskim zadając następujące pytania pomocnicze:

1. Jak zdaniem uczestników badania żyje się mieszkańcom Ostródy i okolic?
2. Jakie są pozytywne i dobre strony życia w powiecie?
3. Na jakie codzienne problemy i trudności napotykać mieszkańcy powiatu?
4. Jakie są najważniejsze problemy społeczne Ostródy i okolic?

B. Identyfikacja najważniejszych podmiotów ekonomii społecznej

Moderator prosi o wymienienie istniejących instytucji ekonomii społecznej działających w powiecie ostródzki, które zostają wypisane na tablicy wg następujących kategorii:

1. NGO (organizacje pozarządowe)

2. Organizacje gospodarcze (otoczenie biznesu) tj. cechy, izby gospodarcze, organizacje zawodowe
3. Spółdzielnie socjalne
4. Zakłady Aktywizacji Zawodowej
5. Centra/Kluby Integracji Społecznej
6. Warsztaty Terapii Zajęciowej
7. Zakłady Pracy Chronionej
8. Inne.....

Następnie moderator zaprasza do dyskusji na temat **zidentyfikowanych instytucji funkcjonujących** przez badanych w oparciu o następujące pytania:

1. Jaka jest sytuacja ekonomiczno-finansowa wymienionych instytucji?
2. Na jakie bariery i trudności napotykają poszczególne instytucje ekonomii społecznej w realizacji działań?
3. W jaki sposób prowadzona jest polityka kadrowa; czyli:
 - a) czy organizacja zatrudnia na chwilę obecną pracowników? Jeśli tak, to na jakich stanowiskach - podać wraz z zakresem obowiązków
 - b) czy instytucja korzysta z usług wolontariuszy?
4. Kto jest odbiorcą/beneficjentem/adresatem działań podejmowanych w ramach funkcjonowania poszczególnych instytucji?
5. Jakie formy działań aktywnych i pasywnych realizowane są przez wymienione instytucje na rzecz ich beneficjentów?
6. Jakie są dalsze perspektywy rozwoju poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej?

C. Diagnoza otoczenia ekonomii społecznej

Moderator prosi o ocenę dotychczasowej współpracy przedstawicieli badanych instytucji z:

1. jednostkami samorządu terytorialnego
 2. Organizacjami Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej (OWIES) i Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej (IPS)
- poprzez:
- a) określenie poziomu, zasad oraz obszarów współpracy

- b) analizę komplementarności działań wspierających sektor ekonomii społecznej w kontekście potrzeb, barier i problemów
3. Omówienie rozwiązań stosowanych w praktyce dotyczących wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez otoczenie ekonomii społecznej

Załącznik 2

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

skierowany do przedstawicieli podmiotów pozarządowych sektora ekonomii społecznej powiatu ostródzkiego

Szanowna Pani/Szanowny Panie,

Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w ramach realizowanego projektu przeprowadza badanie stanu sektora ekonomii społecznej w powiatach: lidzbarskim, braniewskim, ostródzkim i bartoszyckim. Badania są anonimowe, a wyniki zostaną wykorzystane w celach niekomercyjnych. Państwa udział w prowadzonych badaniach jest dla nas niezwykle cenny. Odpowiedzi pomogą nam zdiagnozować stan sektora ekonomii społecznej w regionie.

1. Typ podmiotu:

1. organizacja pozarządowa – jaka?
 - a. stowarzyszenie
 - b. fundacja
 - c. inna, jaka
2. spółdzielnia socjalna
3. zakład aktywności zawodowej
4. centrum integracji społecznej
5. klub integracji społecznej
6. ośrodek pomocy społecznej

2. Rok rejestracji: (w przypadku oddziału – pytać o oddział)

66

3. Jaki jest zakres działania organizacji? (faktyczny, niekoniecznie zapisany w statucie) (zaznaczyć wszystkie poprawne odpowiedzi)

1. najbliższa okolica (osiedle, dzielnica)
2. gmina
3. powiat
4. województwo
5. region, opisać
6. cały kraj
7. inne kraje
8. inaczej wyodrębniony obszar, opisać

4. Na rzecz kogo działa organizacja? (zaznaczyć wszystkie poprawne odpowiedzi)

1. osób indywidualnych

- a) bezrobotni
- b) alkoholicy lub narkomanii
- c) bezdomni
- d) rodziny niepełne lub wielodzietne
- e) niepełnosprawni
- f) ofiary przemocy
- g) cudzoziemcy
- h) osoby po opuszczeniu zakładu karnego lub poprawczego
- j) inne osoby – jakie.....

2. instytucji/organizacji, jakiego typu (podać najważniejsze, maks. 5)

-
-
-
-
-

3. trudno powiedzieć

5. W jakich obszarach prowadzona jest działalność organizacji? (faktyczna) (zaznaczyć 3 najważniejsze odpowiedzi)

1. kultura, sztuka	12. ratownictwo i ochrona ludności
2. sport	13. sprawy zawodowe, pracownicze
3. turystyka, wypoczynek	14. prawa człowieka, prawo i jego ochrona
4. edukacja, wychowanie	15. integracja międzynarodowa

5. badania naukowe	16. rozwój demokracji i społeczeństwa obywatelskiego
6. ochrona zdrowia	17. wsparcie III sektora
7. pomoc społeczna, usługi socjalne	18. przeciwdziałanie patologiom społecznym
8. działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	19. promocja miasta, regionu
9. rynek pracy, aktywizacja zawodowa	20. inne, jakie
10. ochrona środowiska, zwierząt	21. inne, jakie
11. obronność państwa	

6. Czy organizacja zatrudnia na chwilę obecną pracowników?

1. tak, ilu _ _ _ _ 2. nie

7. Z jakimi specjalistami chcielibyście Państwo podjąć współpracę?

8. Jakie umiejętności i kwalifikacji powinien posiadać specjalista współpracujący z Pani/Pana organizacją?

9. Czy organizacja korzystała z pomocy wolontariuszy?

- a) stale korzysta z pomocy wolontariusz
- b) czasowo korzysta z pomocy wolontariuszy
- c) w przeszłości korzystała z pomocy wolontariuszy, ale obecnie nie korzysta
- d) nie korzystała z pomocy wolontariuszy

10. Czy organizacja korzystała w 2012 r. z następujących źródeł finansowania: (zaznaczyć wszystkie poprawne odpowiedzi). Które z nich było dominujące (podkreślić jedną poprawną odpowiedź).

- 1. źródła publiczne – rządowe (z ministerstwa, rządu, od wojewodów)
- 2. źródła publiczne – zagraniczne programy pomocowe
- 3. źródła publiczne – środki Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej
- 4. źródła samorządowe (środki gminy, powiatu lub samorządu wojewódzkiego)
- 5. wsparcie od innych krajowych organizacji pozarządowych
- 6. wsparcie od innych zagranicznych organizacji pozarządowych
- 7. darowizny od osób fizycznych (poza wpływami z 1%)
- 8. darowizny od firm i instytucji
- 9. dotacja przekazana przez inny oddział/centralę tej samej organizacji

10. składki członkowskie
11. dochody z kampanii, zbiórek publicznych, akcji charytatywnych (np. cegiełki)
12. odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, lokaty, udziały
13. dochody z majątku (np. wynajmu lokali)
14. opłaty (zwroty kosztów) w ramach odpłatnej działalności statutowej organizacji (nie będącej działalnością gospodarczą) zgodnie z Ust. o działalności pożytku publicznego
15. dochody z działalności gospodarczej
16. dochody z przekazania 1% podatku

11. Jakie jednostki wspierają organizację i w jakim stopniu? (podać nazwę instytucji, organizacji, przedsiębiorstwa etc.)

Słabo 1 – 2 – 3 Bardzo

1. ___
2. ___
3. ___
4. ___
5. ___
6. ___

12. Jak ocenia Pan(i) obecną sytuację w organizacji ze względu na niżej wymienione elementy:

1 – bardzo źle 2 – źle 3 – średnio 4 – dobrze 5 – bardzo dobrze
6 – trudno powiedzieć 7 – nie dotyczy

1. ___ sytuacja finansowa organizacji
2. ___ pozytywne oddziaływanie organizacji na środowisko
3. ___ wypełnianie celów statutowych
4. ___ stan wyposażenia materialnego
5. ___ kompetencje pracowników
6. ___ kompetencje wolontariuszy
7. ___ poziom zarobków
8. ___ jakość zarządzania finansami
9. ___ współpraca organizacji z instytucjami publicznymi i samorządowymi
10. ___ współpraca organizacji z innymi podobnymi organizacjami
11. ___ jakość usług świadczonych przez organizację
12. ___ zdolność do konkutowania z innymi podobnymi podmiotami
13. ___ nadzieje na rozwój organizacji
14. ___ wizerunek organizacji w społeczeństwie (w tym wśród potencjalnych odbiorców)

13. Na ile odczuwalne są poniższe problemy w działalności organizacji?

1 – zdecydowanie odczuwalne 2 – raczej odczuwalne 3 – raczej nieodczuwalne
 4 – zdecydowanie nieodczuwalne 5 – trudno powiedzieć

1. ___ nadmiernie rozbudowana biurokracja urzędów
2. ___ nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub z innych źródeł
3. ___ trudności w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności
4. ___ znużenie i/lub wypalenie liderów i/lub osób zaangażowanych w działalność organizacji
5. ___ częsta rotacja pracowników i/lub wolontariuszy
6. ___ trudności w pozyskaniu wolontariuszy
7. ___ trudności w zaangażowaniu i zmotywowaniu pracowników i/lub wolontariuszy
8. ___ niejasne przepisy regulujące działalność organizacji lub ich brak
9. ___ konflikty wewnątrz organizacji
10. ___ konflikty lub brak współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi
11. ___ konflikty z instytucjami/innymi jednostkami spoza środowiska pozarządowego
12. ___ konflikty z władzą lokalną
13. ___ niejasne reguły współpracy z administracją publiczną
14. ___ trudności w dostępie do ważnych informacji
15. ___ brak wsparcia ze strony podmiotów odpowiedzialnych za ES w regionie/miejscowości
16. inne odczuwalne problemy (jakie i w jakim stopniu)

___

___

14. Czy organizacja współpracuje z następującymi podmiotami? Jeśli tak, to jak ocenia Pan/i znaczenie współpracy dla Pana/i organizacji oraz stopień zadowolenia Pana/i organizacji?

Współpraca z:	NIE	TAK							
		Nieznacząca	Raczej nieznacząca	Raczej znacząca	Bardzo znacząca	Niezadowoleni	Raczej niezadowoleni	Raczej zadowoleni	Bardzo zadowoleni
1. jednostki samorządu terytorialnego									
2. instytucje publiczne (w tym urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej)									
3. mieszkańcy miejscowości/okolicy									
4. lokalni przedsiębiorcy									

5. media									
6. podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe									

15. Czy organizacja ma opracowany plan perspektywy rozwoju?

a) tak

b) nie – dlaczego?

Miejscowość, w której mieści się siedziba podmiotu:

.....

Załącznik 3

Zestawienie tabel

Tabela 4. Typ podmiotu

Typ podmiotu	Ilość organizacji	%
stowarzyszenie	31	77,5
fundacja	5	12,5
inna	3	7,5
klub integracji społecznej	1	2,5
Ogółem	40	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 5. Typ podmiotu i rok rejestracji

Typ podmiotu	Rok rejestracji						Ogółem
	przed 1989	1989-1994	1995-1999	2000-2004	2005-2009	2010-2013	
stowarzyszenie	3	2	6	8	6	5	30
fundacja	0	1	1	1	0	2	5
inna	2	0	0	0	0	0	2
klub integracji społecznej	0	0	0	0	0	1	1
Ogółem	5	3	7	9	6	8	38

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 6. Miejscowość, w której mieści się siedziba podmiotu

Miejscowość	N	%
Ostróda	34	85
Liwa	1	2,5
Durąg	1	2,5
Łukta	1	2,5
Stębark	1	2,5
Stare Jabłonki	1	2,5
Brak odpowiedzi	1	2,5
Ogółem	40	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 7. Terytorialny zakres działania organizacji

Terytorialny zakres działania	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
najbliższa okolica	20	23,3%	50%
gmina	24	27,9%	60%
powiat	25	29,1%	62,5%
województwo	8	9,3%	20%
cały kraj	7	8,1 %	17,5%
inne kraje	2	2,3%	5%
Ogółem	86*	100,0%	215%

*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 8. Beneficjenci podmiotów ekonomii społecznej

Beneficjenci podmiotów ekonomii społecznej		Odpowiedzi		% wskaźń
		N	%	
Beneficjenci indywidualni	bezrobotni	8	11,0%	20,0%
	uzależnieni	4	5,5%	10,0%
	bezdomni	2	2,7%	5,0%
	rodziny niepełne lub wielodzietne	12	16,4%	30,0%
	niepełnosprawni	19	26,0%	47,5%
	ofiary przemocy	6	8,2%	15,0%
	cudzoziemcy	0	0,0%	0,0%
	osoby po opuszczeniu zakładu karnego lub poprawczego	2	2,7%	5,0%
	inne osoby	20	27,4%	50,0%
Ogółem		73	100,00%	182,5%
Beneficjenci instytucjonalni	MSiT	1	2,5%	6,3%
	PZOS	1	2,5%	6,3%
	Urząd Marszałkowski	1	2,5%	6,3%
	gmina	1	2,5%	6,3%
	szkoły	2	5,0%	12,5%
	placówki oświatowe	1	2,5%	6,3%
	organizacje pozarządowe	4	10,0%	25,0%
	Związek Inwalidów Wojennych RP	1	2,5%	6,3%
	Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych	1	2,5%	6,3%
	wspólnoty mieszkaniowe	1	2,5%	6,3%
	gminny ośrodek kultury	1	2,5%	6,3%
	jednostki samorządu terytorialnego	1	2,5%	6,3%

Ogółem		16	100,00%	40%
	trudno powiedzieć	1	2,5%	6,3%

*wyniki nie sumują się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 9. Obszary działalności podmiotów

Tematyczny obszar działania	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
kultura i sztuka	16	9,1%	40,0%
sport	11	6,3%	27,5%
turystyka, wypoczynek	16	9,1%	40,0%
edukacja, wychowanie	24	13,6%	60,0%
ochrona zdrowia	13	7,4%	32,5%
pomoc społeczna, usługi socjalne	14	8,0%	35,0%
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	17	9,7%	42,5%
rynek pracy, aktywizacja zawodowa	8	4,5%	20,0%
ochrona środowiska, zwierząt	3	1,7%	7,5%
obronność państwa	1	0,6%	2,5%
ratownictwo i ochrona ludności	1	0,6%	2,5%
sprawy zawodowe, pracownicze	6	3,4%	15,0%
prawa człowieka, prawo i jego ochrona	9	5,1%	22,5%
integracja międzynarodowa	3	1,7%	7,5%
rozwój demokracji i społeczeństwa obywatelskiego	9	5,1%	22,5%
wsparcie III sektora	4	2,3%	10,0%
przeciwdziałanie patologiom społecznym	10	5,7%	25,0%
promocja miasta, regionu	9	5,1%	22,5%
inne obszary działania	2	1,1%	5,0%

Ogółem	176*	100,0%	440%
*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia większej liczby odpowiedzi			

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 10. Zatrudnienie pracowników

Liczba osób zatrudnionych w organizacji	N	%
od 1 do 5	3	7,5%
od 6 do 19	2	5%
50 i więcej	1	2,5%
nie zatrudnia	31	77,5%
Ogółem	37	92,5%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 11. Specjaliści, z jakimi podmioty chciałyby podjąć współpracę

Zapotrzebowanie na specjalistów	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
artyści	1	2,5%	1,9%
specjalista ds. prowadzenia działalności gospodarczej w NGO	3	7,5%	5,7%
specjalista ds. pozyskiwania funduszy	1	2,5%	1,9%
wydawca	1	2,5%	1,9%
doradca ds. prawa pracy	2	5,0%	3,8%
doradca zawodowy	4	10,0%	7,5%
pedagog specjalny	1	2,5%	1,9%
prawnik, radca prawny	9	22,5%	17,0%
księgowy	2	5,0%	3,8%
rehabilitant	3	7,5%	5,7%
specjalista ds. kultury	1	2,5%	1,9%

pedagog	2	5,0%	3,8%
lektor języków obcych	1	2,5%	1,9%
informatyk	2	5,0%	3,8%
wykładowcy	1	2,5%	1,9%
Inkubator Przedsiębiorczości	2	5,0%	3,8%
lekarze	3	7,5%	5,7%
psycholog	5	12,5%	9,4%
psychoterapeuta	3	7,5%	5,7%
muzycy zawodowi	1	2,5%	1,9%
specjalista ds. promocji	1	2,5%	1,9%
animatorzy społeczni	1	2,5%	1,9%
dietetycy	1	2,5%	1,9%
pracownik socjalny	1	2,5%	1,9%
trudno powiedzieć	1	2,5%	1,9%
Ogółem	53*	132,5%	100,00%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 12. Umiejętności i kwalifikacje współpracujących specjalistów

Pożądane umiejętności i kwalifikacje	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
doświadczenie w pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem	1	2,5%	3,3%
artystyczne	1	2,5%	3,3%
rekonwersja kadr	1	2,5%	3,3%
doświadczenie w pracy z osobami niepełnosprawnymi	1	2,5%	3,3%
negocjacje	1	2,5%	3,3%
mediacje	1	2,5%	3,3%

empatia	1	2,5%	3,3%
wykształcenie wyższe akademickie	1	2,5%	3,3%
wiedza na temat ngo	1	2,5%	3,3%
doradcze w zakresie biznesowym	4	10%	13,3%
umiejętności komunikacyjne	2	5%	6,7%
otwartość	1	2,5%	3,3%
osobowość	1	2,5%	3,3%
doświadczenie	2	5%	6,7%
wiedza merytoryczna	3	7,5%	10,0%
znajomość prawa krajowego i międzynarodowego	2	5%	6,7%
wykształcenie wyższe muzyczne	1	2,5%	3,3%
specjalistyczne kwalifikacje/uprawnienia zawodowe	3	7,5%	10,0%
doświadczenie w pracy w III sektorze	1	2,5%	3,3%
trudno powiedzieć	1	2,5%	3,3%
Ogółem	30*	100,0%	75,0%

*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 13. Pomoc wolontariuszy

Czy organizacja korzystała z pomocy wolontariuszy?	N	%
stałe korzysta z pomocy wolontariuszy	9	22,5%
czasowo korzysta z pomocy wolontariuszy	12	30,0%
w przeszłości korzystała z pomocy wolontariuszy, ale obecnie nie korzysta	2	5,0%
nie korzystała z pomocy wolontariuszy	17	42,5%
Ogółem	40	100,0%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 14. Liczba zatrudnionych osób a korzystanie z pomocy wolontariuszy

		Czy organizacja korzystała z pomocy wolontariuszy?				Ogółem
		stałe korzysta z pomocy wolontariuszy	czasowo korzysta z pomocy wolontariuszy	w przeszłości korzystała z pomocy wolontariuszy, ale obecnie nie korzysta	nie korzystała z pomocy wolontariuszy	
liczba osób zatrudnionych w organizacji	od 1 do 5	2	0	0	1	3
	od 6 do 19	0	1	0	1	2
	50 i więcej	0	1	0	0	1
	nie	7	7	2	15	31
Ogółem		9	9	2	17	37

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 15. Źródła finansowania

Źródła finansowania podmiotu	Odpowiedzi		% wskazań
	N	%	
źródła publiczne - rządowe (z ministerstwa, rządu, od wojewodów)	5	3,6%	12,5%
środki Funduszy Strukturalnych UE	7	5,1%	17,5%
źródła samorządowe (środki gminy, powiatu lub samorządu wojewódzkiego)	23	16,8%	57,5%
wsparcie od innych krajowych organizacji pozarządowych	2	1,5%	5,0%
wsparcie od innych zagranicznych organizacji pozarządowych	1	0,7%	2,5%
darowizny od osób fizycznych (poza wpływami z 1%)	20	14,6%	50,0%
darowizny od firm i instytucji	16	11,7%	40,0%
składki członkowskie	32	23,4%	80,0%
dochody z kampanii, zbiórek publicznych, akcji charytatywnych (np. cegiełki)	4	2,9%	10,0%
odsetki bankowe, zyski z kapitału żelaznego, lokaty, udziały	13	9,5%	32,5%

dochody z majątku (np. wynajmu lokali)	1	0,7%	2,5%
dochody z działalności gospodarczej	2	1,5%	5,0%
dochody z przekazania 1% podatku	11	8,0%	27,5%
Ogółem	137	100,00%	342,5%

*wynik nie sumuje się do 40, ponieważ w pytaniu była możliwość udzielenia dowolnej liczby odpowiedzi

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 16. Jednostki wspierające organizacje

Typ jednostki		Liczebność
firmy	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	1
gmina	słabo	2
	średnio	4
	bardzo	5
powiat	słabo	0
	średnio	6
	bardzo	6
województwo	słabo	3
	średnio	1
	bardzo	2
miasto	słabo	2
	średnio	8
	bardzo	3
organizacje pozarządowe	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
urząd pracy	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
Warmińsko-Mazurska Federacja Sportu	słabo	1
	średnio	0
	bardzo	0
Polski Związek Orientacji Sportowej	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
PCPR	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	1
MOPS/GOPS	słabo	0
	średnio	5
	bardzo	2
centrala organizacji	słabo	1
	średnio	0
	bardzo	0

szkoły	słabo	0
	średnio	1
	bardzo	0
PZN Okręg W-M	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
Bank Żywności	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych	słabo	1
	średnio	0
	bardzo	0
nadleśnictwa	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
biblioteki	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
WMSON	słabo	0
	średnio	2
	bardzo	0
PFRON/NFZ	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1
ESWIP/CWOP	słabo	0
	średnio	0
	bardzo	1

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 17. Ocena obecnej sytuacji w organizacji ze względu na sytuację finansową

Sytuacja finansowa organizacji	N	%
bardzo źle	4	10,0
źle	1	2,5
średnio	23	57,5
dobrze	8	20,0
bardzo dobrze	3	7,5
Ogółem	39	97,5

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 18. Ocena obecnej sytuacji w organizacji

Czynniki podlegające ocenie		N	%
sytuacja finansowa organizacji	bardzo źle	4	10,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	23	57,5%
	dobrze	8	20,0%
	bardzo dobrze	3	7,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%
pozytywne oddziaływanie organizacji na środowisko	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	10	25,0%
	dobrze	13	32,5%
	bardzo dobrze	9	22,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	2	5,0%
wypełnianie celów statutowych	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	5	12,5%
	dobrze	16	40,0%
	bardzo dobrze	15	37,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%
stan wyposażenia materialnego	bardzo źle	1	2,5%
	źle	4	10,0%
	średnio	16	40,0%
	dobrze	11	27,5%
	bardzo dobrze	4	10,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%
kompetencje pracowników	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	12	30,0%
	bardzo dobrze	13	32,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	6	15,0%
kompetencje wolontariuszy	bardzo źle	0	0,0%
	źle	2	5,0%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	4	10,0%
	bardzo dobrze	6	15,0%
	trudno powiedzieć	3	7,5%
	nie dotyczy	16	40,0%
poziom zarobków	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	7	17,5%
	dobrze	2	5,0%
	bardzo dobrze	1	2,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%

	nie dotyczy	23	57,5%
jakość zarządzania finansami	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	5	12,5%
	dobrze	18	45,0%
	bardzo dobrze	12	30,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	0	0,0%
współpraca organizacji z instytucjami publicznymi i samorządowymi	bardzo źle	0	0,0%
	źle	4	10,0%
	średnio	12	30,0%
	dobrze	9	22,5%
	bardzo dobrze	9	22,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	1	2,5%
współpraca organizacji z innymi podobnymi organizacjami	bardzo źle	0	0,0%
	źle	5	12,5%
	średnio	13	32,5%
	dobrze	9	22,5%
	bardzo dobrze	7	17,5%
	trudno powiedzieć	2	5,0%
	nie dotyczy	0	0,0%
jakość usług świadczonych przez organizację	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	18	45,0%
	bardzo dobrze	12	30,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
	nie dotyczy	1	2,5%
zdolność do konkurowania z innymi podobnymi podmiotami	bardzo źle	0	0,0%
	źle	0	0,0%
	średnio	9	22,5%
	dobrze	19	47,5%
	bardzo dobrze	3	7,5%
	trudno powiedzieć	2	5,0%
	nie dotyczy	3	7,5%
nadzieje na rozwój organizacji	bardzo źle	1	2,5%
	źle	2	5,0%
	średnio	7	17,5%
	dobrze	20	50,0%
	bardzo dobrze	5	12,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	1	2,5%
wizerunek organizacji w społeczeństwie (w tym wśród potencjalnych odbiorców)	bardzo źle	0	0,0%
	źle	1	2,5%
	średnio	4	10,0%
	dobrze	22	55,0%
	bardzo dobrze	9	22,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
	nie dotyczy	0	0,0%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 19. Problemy w działalności organizacji

Problemy w poszczególnych obszarach		N	%
nadmiernie rozbudowana biurokracja urzędów	zdecydowanie odczuwalne	22	55,0%
	raczej odczuwalne	12	30,0%
	raczej nieodczuwalne	1	2,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	1	2,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
nadmiernie rozbudowana biurokracja w pozyskiwaniu środków z funduszy UE i/lub innych źródeł	zdecydowanie odczuwalne	23	57,5%
	raczej odczuwalne	10	25,0%
	raczej nieodczuwalne	3	7,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	0	0,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
trudności w zdobywaniu funduszy lub zasobów materialnych potrzebnych do prowadzenia działalności	zdecydowanie odczuwalne	20	50,0%
	raczej odczuwalne	13	32,5%
	raczej nieodczuwalne	3	7,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	0	0,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
znużenie i/lub wypalenie liderów i/lub osób zaangażowanych w działalność organizacji	zdecydowanie odczuwalne	2	5,0%
	raczej odczuwalne	11	27,5%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	9	22,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
częsta rotacja pracowników i/lub wolontariuszy	zdecydowanie odczuwalne	5	12,5%
	raczej odczuwalne	3	7,5%
	raczej nieodczuwalne	6	15,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	12	30,0%
	trudno powiedzieć	9	22,5%
trudności w pozyskaniu wolontariuszy	zdecydowanie odczuwalne	5	12,5%
	raczej odczuwalne	6	15,0%
	raczej nieodczuwalne	10	25,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	6	15,0%
	trudno powiedzieć	9	22,5%
trudności w zaangażowaniu i zmotywowaniu pracowników i/lub wolontariuszy	zdecydowanie odczuwalne	4	10,0%
	raczej odczuwalne	7	17,5%
	raczej nieodczuwalne	12	30,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	6	15,0%
	trudno powiedzieć	7	17,5%
niejasne przepisy regulujące działalność organizacji lub ich brak	zdecydowanie odczuwalne	3	7,5%
	raczej odczuwalne	9	22,5%
	raczej nieodczuwalne	14	35,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	8	20,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
konflikty wewnątrz organizacji	zdecydowanie odczuwalne	1	2,5%
	raczej odczuwalne	6	15,0%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	16	40,0%

	trudno powiedzieć	0	0,0%
konflikty lub brak współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi	zdecydowanie odczuwalne	2	5,0%
	raczej odczuwalne	5	12,5%
	raczej nieodczuwalne	15	37,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	11	27,5%
	trudno powiedzieć	2	5,0%
konflikty z instytucjami/innymi jednostkami spoza środowiska pozarządowego	zdecydowanie odczuwalne	3	7,5%
	raczej odczuwalne	5	12,5%
	raczej nieodczuwalne	15	37,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	9	22,5%
	trudno powiedzieć	3	7,5%
konflikty z władzą lokalną	zdecydowanie odczuwalne	7	17,5%
	raczej odczuwalne	3	7,5%
	raczej nieodczuwalne	12	30,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	13	32,5%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
niejasne reguły współpracy z administracją publiczną	zdecydowanie odczuwalne	4	10,0%
	raczej odczuwalne	13	32,5%
	raczej nieodczuwalne	10	25,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	5	12,5%
	trudno powiedzieć	3	7,5%
trudności w dostępie do ważnych informacji	zdecydowanie odczuwalne	2	5,0%
	raczej odczuwalne	13	32,5%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	8	20,0%
	trudno powiedzieć	1	2,5%
brak wsparcia ze strony podmiotów odpowiedzialnych za ES w regionie/miejscowości	zdecydowanie odczuwalne	4	10,0%
	raczej odczuwalne	14	35,0%
	raczej nieodczuwalne	13	32,5%
	zdecydowanie nieodczuwalne	5	12,5%
	trudno powiedzieć	0	0,0%
inne odczuwalne problemy	zdecydowanie odczuwalne	0	0,0%
	raczej odczuwalne	0	0,0%
	raczej nieodczuwalne	0	0,0%
	zdecydowanie nieodczuwalne	0	0,0%
	trudno powiedzieć	0	0,0%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 20. Znaczenie współpracy z innymi podmiotami

Współpraca z:	NIE	TAK				BRAK ODP.	OGÓLEM
		Nieznacząca	Raczej nieznacząca	Raczej znacząca	Bardzo znacząca		
1. jednostki samorządu terytorialnego	1	1	1	19	6	12	40
2. instytucje publiczne (w tym urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej)	6	3	3	16	2	10	40

3. mieszkańcy miejscowości/okolicy	2	1	2	17	6	12	40
4. lokalni przedsiębiorcy	6	6	4	11	2	11	40
5. media	10	0	0	12	4	14	40
6. podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe	4	1	1	16	3	15	40

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 21. Stopień zadowolenia ze współpracy z innymi podmiotami

Współpraca z:	NIE	TAK				BRAK ODP.	OGÓŁEM
		Niezadowoleni	Raczej niezadowoleni	Raczej zadowoleni	Bardzo zadowoleni		
1. jednostki samorządu terytorialnego	1	2	3	27	3	4	40
2. instytucje publiczne (w tym urząd pracy, ośrodek pomocy społecznej)	6	0	1	24	3	6	40
3. mieszkańcy miejscowości/okolicy	2	0	2	27	6	3	40
4. lokalni przedsiębiorcy	6	1	4	17	3	9	40
5. media	10	0	0	19	4	7	40
6. podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe	4	0	1	24	4	7	40

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet

Tabela 22. Plan perspektywy rozwoju

Czy organizacja ma opracowany plan perspektywy rozwoju?	N	%
Tak	33	82,5%
Nie	6	15%
Ogółem	39	97,5%
brak odpowiedzi	1	2,5%
Ogółem	40	100%

Źródło: opracowanie na podstawie danych uzyskanych z kwestionariuszy ankiet